

KAJSTRÄCK FORBI FALSTERBO FYR. FOTO: JENS B BRUUN

Sträckfågelräkningar vid **Falsterbo** *hösten* **2003**

MIGRATION COUNTS AT FALSTERBO IN THE AUTUMN OF 2003

Räkningar i Naturvårdsverkets regi bedrevs mellan 1 augusti och 20 november. Den övervägande majoriteten av arterna räknades medan åldern bestämdes för rovfåglar och vissa andra grupper. Jämfört med tidigare år bokfördes en genomsnittlig totalsumma. Flertalet rovfåglar räknades i relativt höga antal och ungfågelsandelen var rekordhög. Positivt var även att flera tropikflyttare uppträdde mer talrikt än på många år. Allmänt gynnades sträcket av dominerande västvindar och generellt verkar häckningen ha gått förhållandevis bra. En relativt dålig frö- och fruktsättning gjorde att många invasionsarter var i rörelse.

MEDDELANDE NR 220 FRÅN FALSTERBO FÅGELSTATION

AV **NILS KJELLÉN**

BAKGRUND De standardiserade hösträkningarna i Naturvårdsverkets regi påbörjades hösten 1973 som en del i deras fågelmonitoring. Sedan 2001 ansvarar undertecknad för dessa räkningar som redovisas i Fåglar i Skåne (Kjellén 2003A). Från detta år påbörjas räkningarna den 1 augusti (i stället för 11 augusti). I mån av tid åldersbestämdes storkar, sångsvanar, prutgäss, rovfåglar, vissa vadare, labbar, dvärgmåsar, silltrut och tärnor för att erhålla ett mått på årets ungdomproduktion. De standardiserade siffrorna från 1973-1985 har i en del fall räknats upp med den genomsnittliga skillnaden mot specialräkningar, av främst rovfåglar, under femtonårsserien 1986-2000. Mer detaljer beträffande denna omräkning för olika arter presenteras av Kjellén (2002).

FÄLTARBETE Under perioden 1 augusti till 20 november upprätthölls daglig bevakning av sträcket. Samtliga arter räknades från gryningen fram till 14.00 vintertid. Om det vid denna tidpunkt fortfarande pågick rovfågelsträck har detta räknats fram tills det upphört. Under ett fåtal dagar, när sträcket på grund av otjänlig väderlek varit obefintligt, har räkningarna avslutats före 14.00. Nils Kjellén har räknat under hela perio-

den. Under tiden 11 augusti t. o. m. 10 november har räkningarna skett tillsammans med Lars Nilsson. Vi delade då upp arterna för att erhålla så god täckning som möjligt. Observationsplats har hela tiden varit den sydvästligaste udden, Nabben. Endast under ett fåtal dagar då vindarna förskjutit rovfågelsträcket mot norr har observatörerna flyttat upp till Fyren vid middagstid, för att täcka sträcket bättre. Som avlösare för någon av oss samt för att täcka sent rovfågelsträck under ett fåtal dagar har Bengt Grandin, Louis Hansen och Pekka Westin fungerat. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Rovfågelsiffror från Stevns klint, på den danska sidan av Sundet, har som vanligt tillhandahållits av Tim Andersen. Bevakningen vid Stevns var något bättre än närmast föregående år med räkningar 17 dagar i augusti, 23 dagar i september, 17 dagar i oktober samt en dag i november. Många rovfåglar väljer att korsa Öresund vid den norra delen, mellan Helsingborg och Höganäs. Detta sträck räknas sedan 1984 vid Hellebäck, norr om Helsingör på den danska sidan. Siffror därifrån har erhållits från Steen Søgaard. Bevakning upprätthålls under hösten 69 dagar mellan 10 augusti och 12 november.

● **TABELL 1. ÖKANDE ARTER**

Arter som uppvisar en signifikant ökning av sträcksiffrorna i Falsterbo perioden 1973-2003. Species showing a significant increase in the number of migrants at Falsterbo 1973-2003.

Spearman Rank (r): * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Art	r	Sign	Art	r	Sign
Glada	0,98	***	Bläsgås	0,66	***
Grågås	0,95	***	Fiskmåsar	0,63	***
Pilgrimsfalk	0,91	***	Tordmule	0,61	***
Brun kärrhök	0,89	***	Dubbeltrast	0,60	**
Vitkindad gås	0,87	***	Fjällabb	0,59	**
Kanadagås	0,81	***	Sillgrissla	0,59	**
Sjöorre	0,72	***	Sparvhök	0,57	**
Havsörn	0,72	***	Bredstjärtad labb	0,54	**
Gråhäger	0,71	***	Gulhämpling	0,52	**
Trana	0,71	***	Bläsand	0,51	**
Rosenfink	0,69	***	Fiskgjuse	0,48	**
Mindre sångsvan	0,66	***	Grönfink	0,47	**
Prutgås	0,66	***	Steglits	0,47	**
Skägges	0,66	***			

RESULTAT OCH DISKUSSION I maj var vädret något torrare och varmare än normalt medan detregnade en hel del under juni. I Norrland rådde dock rekordvärme och torka. Juli och augusti var liksom närmast föregående år bra semester-månader, vilket rimligen borde ha gynnat ungdproduktionen hos flertalet fågelarter. I Falsterbo dominerade västvindarna klart under större delen hösten, vilket allmänt leder till en högre koncentration av utsträcket till halvön. Den mest påtagliga vädersituationen var en period med rekordkyla, med flera minusgrader nattetid, redan i mitten av oktober. Detta satte verkligen fart på fåglarna. Dock innebar svaga nordvindar och extremt god sikt att många med stor sannolikhet inte sågs från Nabben därför att de antingen flög för högt (främst tättingar) eller för att de drog direkt från sydkusten över till Tyskland (rovfåglar och duvor). Mediandatum för flera oktobersträckare inföll något tidigare än normalt. Trots denna tömning registrerades hyfsade antal i november, då temperaturen snarast låg över medel, och mediandatum för de sena sträckarna påverkades mindre av den tidiga köldknäppen.

De arter som uppvisar en signifikant positiv respektive negativ utveckling under perioden redovisas i tabell 1-2. Sammantaget är det något fler arter som minskat än som ökat sedan 1973. Dessa utgör en brokig skara utan tydlig gemensam nämnare. En viktig grupp är arter knutna till jordbrukslandskapet som missgynnats av rationalisering, minskad areal ängsmark och ändrade växtföljder. Typiska exempel är tofsvipa, sånglärka, stare, hämpling, backsvala och ladusvala. Andra tänkbara orsaker är att fler individer övervintrar eftersom vintrarna generellt blivit något varmare (gräsand, knipa, ormvrak och gulsparv), ökad minkpredation i skärgården (svårta, bergand och skärpiplärka), försämrade förhållanden i övervintringsområdet i Afrika (bivrak och fältpiplärka) samt sämre gnagarförekost i norra Fennoskandia (blå kärnhök och varfågel). Bortsett från de två labbarna är fiskgusen den enda verkliga tropikflyttaren som ökat bland sträckarna, medan 26 % av de arter som minskat övervintrar söder om Sahara. Ringmärkningsciffrorna visar att de kortflyttande tättingarna har klarat sig bättre än tropik-

● **TABELL 2. MINSKANDE ARTER**

Arter som uppvisar en signifikant minskning av sträckciffrorna i Falsterbo perioden 1973-2003.

Species showing a significant decrease in the number of migrants at Falsterbo 1973-2003.

Spearman Rank (r): * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Art	r	Sign.	Art	r	Sign.
Kråka	-0,90	***	Pilfink	-0,50	**
Bivrak	-0,82	***	Skogsduva	-0,48	**
Stare	-0,78	***	Sädgås	-0,47	*
Enkelbeckasin	-0,75	***	Kricka	-0,47	*
Fältpiplärka	-0,75	***	Ortolansparv	-0,46	*
Sädesärla	-0,72	***	Småskrake	-0,43	*
Rödstr piplärka	-0,62	***	Vigg	-0,41	*
Vinterhämsling	-0,62	***	Turkduva	-0,41	*
Gulsparv	-0,61	***	Gulärla	-0,40	*
Sävsparv	-0,61	***	Hämpling	-0,39	*
Bergand	-0,60	***	Småtärna	-0,38	*
Tofsvipa	-0,59	**	Gräsand	-0,37	*
Skrattmå	-0,59	**	Blå kärnhök	-0,37	*
Ladusvala	-0,59	**	Ormvrak	-0,37	*
Knipa	-0,57	**	Järnsparv	-0,37	*
Skärpiplärka	-0,54	**	Varfågel	-0,37	*
Backsvala	-0,52	**	Sånglärka	-0,35	*
Berglärka	-0,51	**			

flyttarna de senaste tjugo åren (Karlsson m. fl. 2002), vilket skulle kunna hänga samman med en generell försämring av näringsförhållandena i Afrika.

ROVFÅGLAR Liksom tidigare år har de ej åldersbestämda rovfågelnas fördelats efter bestämd procent i varje 10-dagarsperiod. Totalantal och ungfågelsandel åren 2002-2003 samt medelvärden för olika tidsperioder återfinns i tabell 3. Sammanlagt närmare 47 tusen rovfåglar utgör en förhållandevis hög siffra och säsongsbästa noterades för flera arter. Den rekordhöga ungfågelsandelen får tolkas som att även en god ungpåproduktion bidrog till höstens relativt höga sträckssiffror. Figur 1 redovisar den sammanlagda års-siffran för samtliga rovfåglar, samt antalen för de två dominerande arterna; sparvhök och ormvårk. Utvecklingen av totalsumman förefaller snarast negativ, men denna minskning är ej statistiskt säkerställd. Under perioden uppvisar ormvårken en signifikant nedgång medan det omvända förhållande gäller för sparvhök. Därmed är den senare numera den vanligaste sträckaren bland rovfågelnas i Falsterbo.

BIVRÅK *Pernis apivorus* Sträckssiffrorna uppvisar en långsiktig nedgång ända sedan 1940-talet (Rudebeck 1950, Ulfstrand m. fl. 1974, Tab. 3) och minskningstakten tycks snarast ha ökat de allra senaste åren. Bivråken minskar även i Finland där en tydlig nedgång konstaterats sedan mitten av 1980-talet (Björklund m. fl. 2003). Orsaken till nedgången är på intet sätt klar och flera faktorer kan tänkas spela in. Även om ungpåproduktionen generellt är förhållandevis låg har den inte minskat sedan 1986 (Fig. 2). Detta skulle kunna tas som intäkt på att näringsförhållandena i häckningsområdet inte försämrats under perioden. Antagandet stöds även av oförändrad reproduktionsnivå för en population i Dalsland sedan 1992, fastän antalet häckande par halverats (Ilmo Södergren in lit.). Genom sin låga reproduktionstakt blir bivråken känslig för ökad dödlighet hos de långlivade adulta fåglarna. Även om en del bivråkar skjuts längs sträckvägarna, t. ex. på Malta, är det tveksamt om följelsen ökat generellt på senare år. Flertalet svenska bivråkar övervintrar i tropiska Västafrika (Fransson & Pettersson 2001). Där återfinns

de främst i regnskogen, en biotop som minskat kraftigt i areal i sen tid genom omvandling till odlad mark, t. ex. oljepalmsplantager. Fågelnas tillbringar större delen av sitt liv i övervintringsområdet, där den lämpliga biotopen minskat till en yta som utgör mindre än 25 % av häckningsområdet (Bijlsma 2002). Det är därför fullt möjligt att den främsta förklaringen till den svenska beståndsnedgången återfinns i Västafrika.

Från flera håll anges antalet nordsträckande bivråkar i maj ha varit ovanligt lågt och kanske stannar en del adulta, liksom i princip alla ungfåglar, kvar i Afrika vissa år. Enstaka bivråkar noterades i Falsterbo redan i juli men tvåsiffriga antal bokfördes inte förrän den 17 augusti. De högsta dags-siffrorna inskränkte sig till 484 ex. den 25:e och 530 ex. den 28 augusti. Totalt 2193 adulta bivråkar ligger endast något över bottensiffran från 2001, men det var inget i vädersituationen som borde ha missgynnat uppträdandet i Falsterbo. Mediandatum den 28 augusti överensstämmer också med medelvärdet sedan 1986. I stället var ungfågelsandelen (29 %) den bästa sedan rekordåret 1986 (Fig. 2). Mediandatum inföll sex dagar senare än normalt, den 19 september, och som mest sträckte 149 juvenila följande dag. Endast två ungfåglar sågs i oktober. Den relativt varma sommaren bidrog troligen till det goda häckningsresultatet.

Från Stevns klint räknades totalt 1999 bivråkar med dagsbästa på 464 ex. den 28 augusti. Vid Hellebäck bokfördes 296 bivråkar vilket ska jämföras med i genomsnitt 714 ex. sedan 1984.

BRUN GLADA *Milvus migrans* Den första brunna gladan vände 8 augusti och två dagar senare sträckte en fjolårsfågel ut. Flest passerade i september med tre utsträckande såväl den 2:a som 28 september. Av två oktoberfåglar bokfördes den ena så sent som den 20:e, medan den andra var en adult av östlig typ. Totalt 19 sträckare ligger fyra över tidigare årsbästa från 1990. Långsiktigt syns dock ingen tydlig trend i sträckssiffrorna. Liksom närmast föregående år sågs ovanligt många ungfåglar (Tab. 3) och fyra konstaterades sträcka ut. Enligt uppgift fick paret i södra Halland inte ut några ungar i år, så det finns kanske fler ouppträdda par i södra Sverige. I Finland hittades tre par 2002 vilka samtliga producerade tre ungar. Detta utgör de för-

sta konstaterade häckningarna på tio år (Björklund m. fl. 2003).

Mediandatum för de juvenila (16 september) ligger fyra dagar tidigare än medel, medan de äldre genomsnittligt passerade två veckor senare än normalt (20 september). Detta är sent för en tropikflyttare. Totalt fem 2K-fåglar innebär att minst en tredjedel av de äldre fåglarna utgjordes av subadulta icke-häckare. Kanske återkom någon av ungfågeln från 2002. Om vi lägger ihop samtliga bruna glador sedan 1986 kulminerar de adulta 30 augusti och 2K-fågeln 18 september. Detta bryter det allmänna mönstret med en tidigare passage av yngre icke-häckare hos flertalet arter där dessa kan urskiljas.

Vid Stevns klint bokfördes 8 bruna glador, varav minst en inte sågs i Falsterbo, medan det från Hellebäck ”som vanligt” inte sågs någon brun glada.

RÖD GLADA *Milvus milvus* Redan den 29 juli bokfördes 5 insträckare vid Stevns klint. Under augusti räknades dock endast 36 utsträckande glador från Nabben och det egentliga sträcket kom inte igång förrän i mitten av september. En markant topp inföll i slutet av månaden med 297 ex. den 28 september och 450 ex. två dagar senare. Det senare utgör nytt dagsrekord med råge, men med nuvarande utveckling kanske det inte står sig så länge. Noteras kan även att hela 52 % av årets glador passerade under de två toppdagarna och att sträcktoppen i båda fallen inte inföll förrän på eftermiddagen. En mindre topp kom sedan i samband med kylan i mitten av oktober, medan endast 18 glador noterades i november. Även årssumman på 1445 sträckare utgör nytt rekord. Per-Olof Andersson m. fl. har fortsatt studierna i delar av det område i södra Skåne som tidigare inventerades i ett WWF-projekt. Under året kontrollerades häckningen

● TABELL 3. ROVFÅGELSTRÄCKET I FALSTERBO

Totalsummor och ungfågelsandel (högra delen) för sträckande rovfåglar i Falsterbo 2002-2003 samt medeltal för olika perioder. Totals and percentage of juveniles (right part) in migrating raptors at Falsterbo 2002-2003 with means from different periods.

			Medel	Medel	Medel	Medel	Medel	Medel						
	2002	2003	Mean	73-80	81-90	91-00	01-03	2002	2003	Mean	86-90	91-95	96-00	01-03
Bivränk	3232	3078	7 492	12 753	7 666	4 514	2 812	8	29	12	13	9	11	15
Brun glada	6	19	7	7	6	6	13	33	21	13	15	13	7	28
Röd glada	1148	1445	510	77	261	861	1 320	79	79	78	83	76	75	80
Havsörn	23	47	10	4	6	12	32	43	57	37	36	36	29	53
Brun kärrhök	801	973	551	209	410	847	948	80	74	77	76	78	77	77
Blå kärrhök	329	379	270	335	298	181	305	86	73	64	60	57	66	77
Ängshök	4	3	7	5	7	10	4	75	100	59	51	51	68	69
Duvhök	35	44	33	16	34	46	33	100	93	96	96	95	100	94
Sparvhök	13478	24743	16325	9830	17464	18728	21838	69	86	77	79	80	73	75
Ormråk	8 607	14226	13986	17064	14528	11600	11920	50	46	46	38	44	53	49
Fjällvråk	374	154	966	960	1 448	618	532	29	23	24	25	19	19	37
Mi. skrikörn	2	4	3	1	4	4	2	0	25	1	0	0	0	13
Kungsörn	1	5	2	1	2	3	2	0	100	57	43	59	100	50
Fiskgjuse	234	304	242	182	238	279	290	67	57	54	50	51	60	56
Tornfalk	385	953	482	462	496	424	682	83	78	76	70	75	79	81
Aftonfalk	3	0	2	3	2	2	3	100	-	92	50	87	100	100
Stenfalk	182	417	207	168	228	190	300	89	94	87	88	86	82	93
Lärkfalk	47	61	48	48	54	40	60	89	80	86	89	84	86	83
Pilgrimsfalk	33	76	23	6	17	34	49	18	30	29	40	29	26	25
Totalt	28924	46931	40974	42130	43169	38399	41146	Medel 58	64	56	53	54	58	61
								12 arter	62	62	59	59	58	62

för sammanlagt 43 par vilka i genomsnitt producerade 2,00 flygga ungar per påbörjad häckning och endast 9 % av häckningarna misslyckades. Resultatet ligger över genomsnittet för perioden 1987-1998 (Kjellén 1999), och det verkar ännu inte som om den ökande tätheten i Skåne medfört någon allmän minskning av ungprouktionen. Rapporterade nedgångar inom kärnområdena i västra Kontinentaleuropa gör att det svenska beståndet blir allt viktigare globalt sett. I Danmark är gladan fortfarande förvånansvärt sällsynt. Sammanlagt fanns endast 18-22 par 2002, varav inga på Själland. Ungproduktionen är klart sämre än i Sverige och man lägger fortfarande ut kött behandlat med parathion för att bekämpa rovdjur, vilket drabbar asätare som gladan negativt (Grell & Rasmussen 2003).

Mediandatum blev 8 oktober för adulta och 30 september för de juvenila. Detta är klart tidigare än under de tre milda höstarna 1999-2001 och mer i linje med genomsnittet sedan 1986. Majoriteten av de adulta gladorna tillbringar vintern i Skåne där vinterbeståndet numera torde överstiga tusen fåglar. Ingenting tyder på att en högre andel av gladorna än tidigare år lämnade landet på grund av den tidiga oktoberkylan. Den normala ungfågelsandelen på 79 % (Tab. 1) visar på en likartad reaktion på höstkylan hos unga och gamla glador.

Totalt räknades 1027 ex. på den danska sidan, vilket utgör 71 % av Falsterbosiffran, en förhållandevis hög andel. Då huvuddelen av de svenska gladorna fortfarande häckar i Skåne är det inte förvånande att antalet sträckare uppe vid Hellebäck är förhållandevis lågt. Antalen ökar dock efterhand och årets 52 glador är den i särklass högsta siffran hittills.

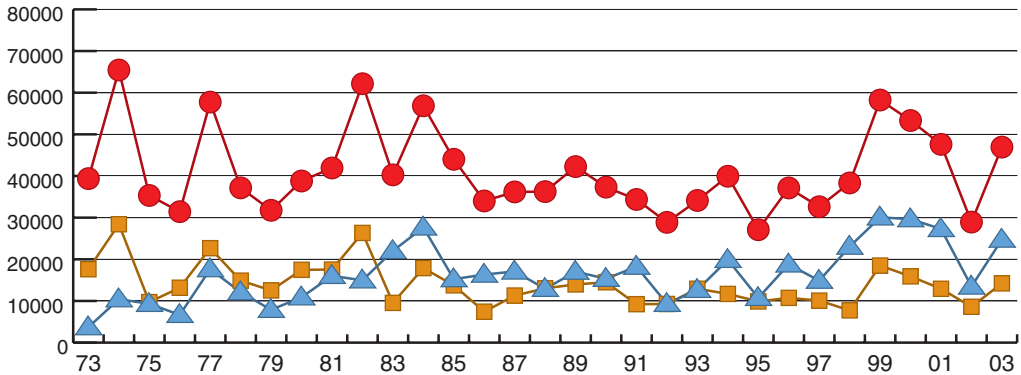
HAVSÖRN *Haliaeetus albicilla* Det går bra för havsörnen i Norden, vilket avspeglas i siffrorna från Falsterbo. Ökningen i Sverige fortsätter och under året fördubblades den skånska populationen till två par (Nilsson 2003). I Danmark fanns 8 par 2002 (Grell & Rasmussen 2003). Det finska beståndet har fördubblats på åtta år och omfattade 250-270 par 2002 (Stjernberg m. fl. 2003). Häckningsresultatet låg på ungefär 60 % de båda senare åren.

Redan den 1 augusti vände en yngre havsörn och hela fem utsträckare konstaterades under

månaden. Av dessa var en adult och resten subadult. I september bokfördes 11 ex., varav fem på månadens sista dag. Under den senare delen av oktober fanns regelbundet ett antal yngre havsörnar på Måkläppen. Som mest rastade 10-13 ex. samtidigt på ön och det var inte alltid lätt att fastställa om de sträckte ut eller vände tillbaka. Maximalt noterades 5 sträckande såväl 12:e som 20 oktober och sammanlagt 29 örnar lämnade landet under månaden. När besöksförbudet på Måkläppen upphörde i november skrämde bärnstensletare och andra besökare snart bort havsörnarna. Endast två utsträckare sågs i november. Totalt 47 havsörnar utgör årsbästa med god marginal. Generellt torde kallt väder leda till högre sträckesiffror i Falsterbo. Sträckarna fördelade sig på en adult, 19 subadult (främst yngre sådana) och 27 ungfåglar. Den mycket höga ungfågelsandelen (Tab. 3) speglar sannolikt ett bra häckningsresultat. De äldre fåglarnas mediandatum (1 oktober) ligger två veckor tidigare än genomsnittet medan ungfågeln kulminerade mer normalt den 14 oktober.

Vid Stevns klint räknades 20 havsörnar under hösten, varav minst tre inte sågs i Falsterbo. Från Hellebäck registrerades endast två örnar vilket är en mindre än genomsnittet sedan 1984.

BRUN KÄRRHÖK *Circus aeruginosus* Sträcket var igång redan från början av augusti och första högre antal var 38 ex. den 8:e. En mindre topp 17-18 augusti omfattade 64 ex. medan årets bästa sträckdagar blev 73 ex. den 25 augusti och 94 ex. följande dag. Passagen fortsatte hela september med exempelvis 57 ex. den 11:e och 64 ex. 20 september. Därefter endast mindre antal i början av oktober och årets senaste sträckare, en skadad ungfågel, den 27 oktober. Mediandatumet inföll i ordningen ungfåglar (26,8), honor (2,9) och hanar (11,9), vilket är något senare än normalt för de båda äldre kategorierna. Årsumman på 973 utgör den tredje högsta någonsin och den bruna kärrohöken är en av de arter som ökat mest under trettioårsperioden (Tab. 1). Till skillnad från röd glada tycks den kraftiga ökningen emellertid nu snarast vara på väg att plana ut (Tab. 3). Kanske har vi nått en punkt där födan begränsar fortsatt tillväxt. I Finland konstaterades dock 167 par 2002, vilket utgör det högsta antalet hittills (Björklund m. fl. 2003). Vid Stevns

Figur 1. Antalet sträckande sparvhökar (blå trianglar) och ormråkar (orange kvadrater) samt totalsumman av samtliga rovfåglar (röda cirklar) i Falsterbo 1973-2003.
The migration of Eurasian Sparrowhawk (blue triangles) and Common Buzzard (orange squares) together with the total number of raptors (red circles) at Falsterbo 1973-2003.

klint summerades 471 ex. vilket utgör 48 % av Falsterbosiffran, en relativt hög andel.

Årets jämförelsevis låga ungfågelsandel (Tab. 3) kan möjligen tas som intäkt på att häckningen gått sämre än vanligt. Då den årliga variationen är förhållandevis liten är det emellertid svårt att säkert uttala sig om häckningsutfallet enskilda år. Flertalet år har honorna dominerat bland de adulta sträckarna (i medeltal 46 % hanar). I år utgjordes 49 % av de gamla bruna kärnhökarna av hanar. Bland hanarna utgjordes 16 % av fjolårsfåglar (2K) och dessa passerade i genomsnitt en dag tidigare än övriga hanar. Antalet bruna kärnhökar som väljer att korsa Öresund uppe i norr är generellt betydligt lägre än i Falsterbo. Vid Hellebäck räknades 44 ex. att jämföra med i medeltal 65 sträckare sedan 1984.

BLÅ KÄRRHÖK *Circus cyaneus* Sammanlagt 379 sträckare innebär ett ännu bättre resultat än närmast föregående höst. Annars får vi gå tillbaka till 1989 för att hitta en lika hög siffra. Efter en långsiktig nedgång sedan 1970-talet förefaller arten alltså ha haft ett par bra häckningssäsonger (Tab. 3). Detta är i linje med tornfalk, men i skarp kontrast till fjällvråken. Det verkar alltså som om gnagartillgången varit bättre i det norrländska skogslandet jämfört med fjällregionen de senaste två åren. Ungfågelsandelen har varierat betydligt mer än hos brun kärnhök och årets

73 % ligger klart över medel men under fjolårs rekordnotering (Tab. 3). Förmodligen har de flesta blåhökarna svenskt ursprung, men en del finska häckare ingår troligen. Där har beståndskurvan pekat nedåt 1996-2002, medan antalen ökade något under 1980-talet (Björklund m. fl. 2003).

Den första sträckaren bokfördes 8 augusti och följdes av ytterligare 17 adulta fram till slutet av månaden. Från början av september dominerade emellertid ungfågarna klart. En jämn men relativt gles passage noterades under hela månaden, med en topp på 45 fåglar de sista tre dagarna. Oktoberkyllan utlöste en större sträcktopp med som mest 29 ex. 12 oktober och 36 ex. följande dag. På den danska sidan registrerades dessa dagar 25 respektive 22 blåhökare. Därefter en jämn passage till och med första novemberdekaden och enstaka fåglar i mitten av denna månad. Mediandatum för hanarna inföll normalt den 26 september medan honorna (25.9) och ungfågarna (13.10) kulminerade något senare än normalt. Generellt har en senareläggning av sträcket ägt rum under perioden. Som vanligt dominerade honorna bland de adulta fåglarna och 44 % hanar ligger en procent över genomsnittet sedan 1986.

Vid Stevens klint räknades totalt 185 blå kärnhökar vilket utgör 49 % av antalet i Falsterbo. Generellt låg dagssiffrorna klart under Falster-

Sparvhöken tog sig åter upp till anständiga siffror efter 2002 års låga summa. Foto: P-G Bentz

bos. Upppe vid Hellebäck, där bevakningen var proportionellt sämre under senhösten, sågs 69 ex. att jämföra med i genomsnitt 89 ex. sedan 1984. Högsta dagssumma blev 11 ex. den 20 september och endast 11 ex. noterades under sträcktoppen 12-13 oktober.

STÄPPHÖK *Circus macrourus* Stäpphöken var tidigare en sällsynt gäst i Falsterbo med endast två sträckare under 1970-talet, vilket ökade till 11 under 1980-talet och 10 på 1990-talet. Smärre invasioner ledde sedan till 11 fåglar 2001 och 10 följande år. Antalet obestämda ”stängshökar” har varierat en del utan någon trend och genomsnittet för hela perioden ligger på endast en fågel. Många av dessa har setts i september varför det nog är mer troligt att de var stäpphökar än ängshökar.

Redan den 24 juli sågs en gammal hane på Falsterbohalvön vilken dock inte räknas med bland sträckarna. Trots många rapporter uppfifrån landet dröjde det till den 14 september innan en ungfågel sågs i Falsterbo. Den följdes av ytterli-

gare en juvenil fågel den 17 september. Tre dagar senare passerade en 2K-hane som följdes av en troligen 3K hane den 26 september. Den fina sträckdagen 30 september passerade ytterligare två hanar i söder. Sammanlagt ger detta 4 hanar med mediandatum 28 september och två ungfåglar med mediandatum den 15 september. I hela Falsterbomaterialet sträcker fåglarna i ordningen honor, hanar och juvenila sist. Årets förhållandevis höga andel äldre fåglar kan kanske förklaras av att en del fåglar från 2001-02 återvände till Sverige. Sannolikt passerade ytterligare ett antal stäpphökar under hösten. Vid Stevns klint noterades en brun fågel 24 september och en ungfågel 30 september. Dessutom bokfördes ”stängshökar” vid Nabben 26 och 30 september samt 5 oktober. Liksom andra kärhökar sträcker stäpphökarna på bred front och endast de som kommer tillräckligt nära kan bestämmas.

ÄNGSHÖK *Circus pygargus* Minst ett par häckade i nordöstra Skåne under året (Nilsson 2003), men från Öland rapporteras om ovanligt dåligt

häckningsresultat. Totalt rapporterades endast 8 par utanför Öland 2002, vilket utgör en nedgång sedan mitten av 1990-talet (Strid 2003). I Danmark där arten nästan enbart häckar på södra Jylland fanns uppskattningsvis 41 par 2002 och trenden är vikande även där (Grell & Rasmussen 2003). I Finland fanns 6 par 2002 (Björklund m. fl. 2003). I Storbritannien har det lilla beståndet pendlat kring 10 par 1990-2000 (Ogilvie 2002). Antalet sträckare i Falsterbo har sjunkit sedan slutet av 1980-talet och årets tre ungfåglar ligger klart under medel för hela perioden (Tab. 3). Enstaka juvenila passerade 29 och 30 augusti samt den 2 september. Detta innebär att ängshöken för tredje året i rad var sällsyntare än stäpphök i Falsterbo! Vi kan även notera att inga datum överlappar mellan de båda arterna. På den danska sidan bokfördes två honor och tre ungfåglar, varav endast en sågs i Falsterbo. Uppe vid Hellebäck är ängshöken långt ifrån årlig höstetid.

DUVHÖK *Accipiter gentilis* Efter en uppgående trend från början av 1970-talet till början av 1990-talet sjönk antalet sträckare drastiskt till ett bottenvärde på noll hösten 2000. Därefter har det emellertid ökat igen till ungefär samma nivå som på 1980-talet. Majoriteten övervintrar längre norrut och Falsterbo nås främst av ett varierande antal ungfåglar under senhösten. Häckfågeltaxeringarna antyder snarast ett ökande bestånd men materialet är förhållandevis litet (Svensson 2002). Däremot finns en tydlig nedgång i antalet duvhökar i vinterfågelräkningen i slutet av 1990-talet (Svensson 2002). Häckfågelinventeringarna i Finland visar på ett relativt stabilt bestånd sedan 1982 med en viss nedgång sedan 1992 (Björklund m. fl. 2003).

Vid Stevens klint noterades två insträckande duvhökar den 30 september men i Falsterbo dröjde det till den 15 oktober då hela 6 sträckare räknades. Det var säkert den tidiga nattfrost som satte fart på sträcket och generellt ses fler i Falsterbo en "kall" höst. Efter en mindre topp i mitten av månaden sjönk antalen i slutet av oktober. En ny topp inföll 7-12 november då 11 duvhökar passerade Nabben. Sammanlagt 44 fåglar fortsätter ökningen från de två närmast föregående åren. Totalt tre adulta hanar innebär att ungfågelsandelen blev något lägre än normalt

(Tab. 3). Bland ungfågelnarna dominerade som vanligt hanarna som utgjorde 66 %. Mediandatum, för samtliga fåglar, den 25 oktober ligger sex dagar tidigare än genomsnittet. Vid Stevens klint räknades sammanlagt 7 duvhökar, varav två inte sågs från Nabben. Även vid Hellebäck bokfördes en topp i början av 1990-talet. Årets 8 sträckare utgör en förhållandevis låg siffra jämfört med ett genomsnitt på 19 duvhökar.

SPARVHÖK *Accipiter nisus* Redan från början av augusti noterades enstaka fåglar medan de första tresiffriga antalen bokfördes den 17-18:e. Därefter en topp sista veckan med som mest 1402 ex. den 26:e. Antalen var höga även i början av september med 1349 ex. den 5:e och 910 ex. följande dag. Passagen var sedan fortsatt god med exempelvis 1044 ex. den 17:e, 1299 ex. den 20:e, 1214 ex. den 24:e och 1386 ex. den 28 september. När sedan kylan kom räknades som mest 987 fåglar den 12 oktober. Antalen var sedan ovanligt låga under hela senhösten (Tab. 4). Sannolikt tömdes landet i samband med den tidiga köldknäppen. Dock bidrog svaga nordvindar och extrem sikt till att de flesta inte sågs från Nabben. Totalt 24 743 sparvhökar innebär den femte högsta summan hittills och en rejäl uppgång från fjolårets låga siffra (Fig. 1). Det hade dock kunnat bli nytt rekord om passagen under senhösten varit normal. Långsiktigt ökar sparvhöken i Falsterbo (Tab. 1) där den numera är den vanligaste rovfågeln. I Finland är beståndet emellertid, efter en nedgång sedan en topp 1990, nu nere på ungefär samma nivå som i början av 1980-talet (Björklund m. fl. 2003).

Vid Stevens klint räknades 8063 ex. vilket endast utgör 33 % av antalet i Falsterbo. Flertal dagar med bevakning på båda sidor av sundet var antalet klart lägre på den danska sidan. Uppe vid Hellebäck iaktogs endast 935 sparvhökar vilket är klart under genomsnittet sedan 1984 (1496 ex.).

Numera åldersbestäms inga sparvhökar. Jag har istället använt det samlade antalet köns- och åldersbestämda fåglar från varje dekad åren 1986-2000 för att räkna om årets sträckare. De unga honorna kulminerade normalt den 5 september medan passagen av övriga kategorier låg 4-9 dagar tidigare än normalt. Mediandatum för unga hanar, adulta honor och adulta hanar

Med sina drygt 14 000 sträckare hade ormråken ett relativt bra år. Foto: P-G Bentz

inföll 24 september och 12:e respektive 14 oktober. Den tidiga sträcktoppen orsakades av tidig nattfrost i oktober. De låga senhöstsiffrorna ledde även till en rekordhög ungfågelsandel på 86 % (Tab. 3). Detta innebär dock inte nödvändigtvis att häckningen gått ovanligt bra, utan är i första hand ett resultat av sämre koncentration till Falsterbo under senhösten då de adulta kulminerar. Eftersom de unga honorna generellt sträcker tidigare än hanarna dominerade dessa i år med 54 % av sträckarna. Bland de adulta var könkvoten helt jämn.

ORMVRÅK *Buteo buteo* Även ormråken hade ett förhållandevis bra år med sammanlagt 14226 sträckare. I motsats till sparvhöken kan dock en fortsatt svag nedgång sedan 1970-talet konstateras (Fig. 1, Tab. 2). En förklaring till minskningen kan vara att fler ormråkar övervintrar i landet efterhand som vintrarna generellt blivit mildare (Lindström & Svensson 2003). En annan möjlighet är att en större andel av sträckarna väljer att korsa Öresund uppe i norr. I Finland

bröts en nedåtgående trend sedan 1990 ordentligt 2002 (Björklund m. fl. 2003). I Storbritannien har ormråken ökat i sen tid och beståndet har nyligen skrivits upp till mellan 44 000 och 61 000 par (Clements 2002). Ungfågelsandelen i Falsterbo har sedan åldersbestämningen inleddes 1986 legat betydligt högre än hos fjällvråk och bivråk (Fig. 2). Sannolikt speglar den årliga variationen åtminstone till viss del häckningsutfallet, då gamla och unga ormråkar är ungefär lika koncentrerade till Falsterbo (Kjellén 1997). Årets 46 % juvenila innebär, till skillnad från flertalet övriga arter, ett normalt resultat (Tab. 3). Generellt har ungfågelsandelen ökat sedan 1986 (Fig. 2, Tab. 3). Detta skulle kunna bero på att ungpåproduktionen blivit bättre, att fler adulta övervintrar, eller att proportionellt fler adulta sträcker över norra Öresund.

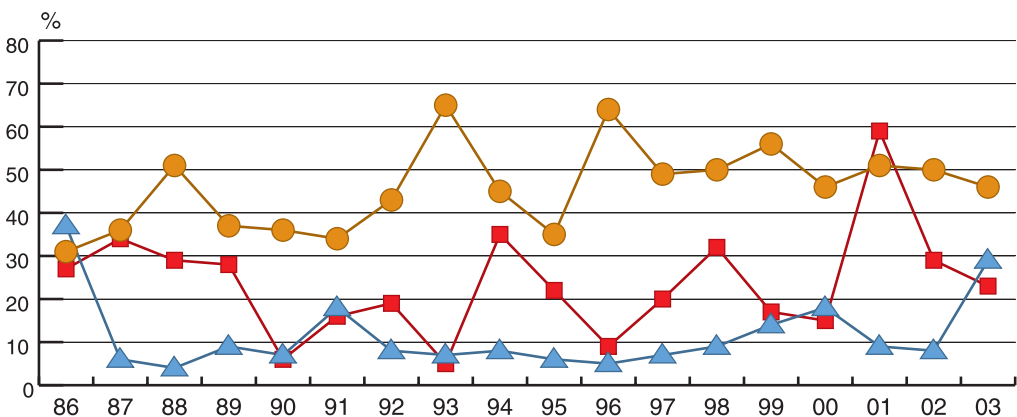
Som vanligt var antalet sträckare i augusti lågt (Tab. 4), medan klart fler ormråkar var nere och vände över halvön. Tresiffriga antal noterades från 1 september men inte förrän i slutet av månaden bokfördes över tusen sträckare. Efter

1159 ex. den 24:e sträckte 1891 ex. den 28:e och 2256 ex. den 30 september. Uppe vid Hellebäck bokfördes totalt 7426 ex. under fyra toppdagar 24-30 september. Sedan dröjde det till nattfrosen slog till med 2106 ex. den 12 oktober och 1913 ex. följande dag. Dessa båda dagar räknades endast drygt 1800 vråkar uppe vid Hellebäck. Därefter radikalt minskande antal och endast 48 ex. i november. Mediantdatum för adulta (30 september) och juvenila (12 oktober) ligger 4 respektive 2 dagar tidigare än medel. Den allmänna senareläggningen av sträcket sedan 1986 har brutits de båda senaste, relativt kalla, höstarna. Totalt 17118 ex. vid Hellebäck är liksom flertalet år något fler än i Falsterbo. Dagssiffrorna vid Stevns klint var generellt något lägre och totalt räknades 8050 ormråkar vilket motsvarar 57 % av Falsterbos siffror.

FJÄLLVRÅK *Buteo lagopus* De första fjällvråkar-na noterades i början av september, men månadens högsta antal inskränkte sig till 17 ex. den 30:e. Även i oktober var antalen skrämmande låga. Sträcktoppen i samband med kallluftsgenombrottet 12-16 oktober omfattade endast 69 sträckare. Därefter endast mindre antal resten av säsongen. Sammanlagt 154 fjällvråkar innebär den i särklass lägsta siffran under trettioårserien. Bortsett från en liten topp i samband med en

mindre gnagartopp 2001 har en långsiktig nedgång ägt rum sedan slutet av 1970-talet. Hos de två andra nordliga gnagarspecialisterna, blå kärrhök och tornfalk, har en uppgång ägt rum de senaste två åren, medan fjällvråken fortsatt nedåt. Förklaringen är helt uppenbart att gnagartillgången i fjällvärlden, bortsett från 2001, varit usel alltsedan toppåret 1982. Med undantag för 2001 har ungfågelsandelen sedan 1986 varit betydligt lägre än för ormråken (Fig. 2). Rimligen har antalet adulta fjällvråkar minskat successivt så att beståndet i dagsläget endast utgör en bråkdel jämfört med för tjugo år sedan. Det är svårt att sia om framtiden, men i fall bara gnagarna ökar igen så hämtar sig arten nog relativt snabbt. Exempelvis räknades förvånansvärt låga siffror i Falsterbo på 1940 och 1950-talen (Rudebeck 1950, Ulfstrand m. fl. 1974). Detta kan dock delvis förklaras av att en högre andel förbisågs bland de talrika ormråkarna med den tidens sämre optiska utrustning.

Såväl adulta som ungfåglar kulminerade normalt den 12:e respektive 16 oktober. Vid Stevns klint räknades 88 fjällvråkar under hösten vilket utgör 57 % av Falsterbosumman. Antalet vid Hellebäck inskränkte sig till 17 ex., vilket även där utgör en bottennotering. Genomsnittet ligger på 77 ex, och arten är betydligt sällsyntare än i Falsterbo.

Figur 2. Andelen ungfåglar hos bivråk (blå trianglar), ormråk (orange cirklar) och fjällvråk (röda kvadrater) bland sträckarna i Falsterbo 1986–2003.

The proportion of juveniles in Honey Buzzard (blue triangles), Common Buzzard (orange circles) and Rough-legged Buzzard (red squares) among migrants at Falsterbo 1986–2003.

MINDRE SKRIKÖRN *Aquila pomarina* Den 10 augusti vände en äldre fågel över halvön. Därefter vände en subadult och en ungfågel den 24 augusti. Den senare, som utgör den första bestämda juvenila fågeln i Falsterbo, sträckte ut följande dag. Sedan vände troligen samma subadulta fågel 26 augusti, medan en annan sådan sträckte ut den 1 september. Båda de utsträckande fåglarna sågs sträcka in på den danska sidan, där normalt endast en bråkdel av de mindre skrikörnar som observeras i Falsterbo noteras. Generellt har observationerna av mindre skrikörn minskat de senaste åren. Som mest iaktogs uppskattningsvis 14 olika exemplar, såväl 1988 som 1989.

STÖRRE SKRIKÖRN *Aquila clanga* En juvenil större skrikörn var nere och vände 2 september för att sedan ej ses mera. Bland 20 observerade fåglar sedan 1986 fanns ingen ungfågel, men från tidigare år finns ett par fynd av juvenila. En 2K-fågel vände 17 september och sträckte sedan ut den 30 september. En annan 2K-fågel passerade den 13 oktober. Båda dessa noterades insträckande vid Stevns efter 45 respektive 26 minuter. Den senare gled över Nabben på relativt hög höjd och måste ha fortsatt att glida över en del av sundet för att komma fram så snabbt. Om man inte tar hänsyn till vinden förflyttade den sig över Öresund med en hastighet av 58 km/tim. Totalt tre större skrikörnar har noterats under fyra tidigare höstar medan som mest 5 ex. noterades 1998. Genomsnittet ligger dock endast på 1,1 fågel med något fler på 1990-talet jämfört med de två föregående decennierna.

STÄPPÖRN *Aquila nipalensis* Även stäppörnen har ett genomsnitt på en fågel per år, men senast någon observerades var 1999. Den 30 september vände en subadult över Skanörs ljung. Sannolikt var det samma 2K-fågel som återigen var nere och vände över halvön 13-16, 22 och 26 oktober, men det är inte omöjligt att två olika fåglar var inblandade. Förutom denna sträckte en yngre stäppörn (sannolikt juvenil) ut målmedvetet den 26 oktober för att senare ses på den danska sidan. Sedan 1986 har 13 olika stäppörnar noterats i Falsterbo. Dessa fördelar sig på 5 subadulta med mediandatum 29 augusti, 5 2K-fåglar med median 8 september och 3 juvenila med median 27 september.

Denna 2k större skrikörn vände den 17 september för att sträcka ut den 30:e. Foto: Hans Larsson

KUNGSÖRN *Aquila chrysaetos* I samband med kallluftsgenombrottet sträckte 2 juvenila den 12 oktober och 3 juvenila följande dag. Av dessa noterades två insträckande vid Stevns klint. Senare vände subadulta fåglar 16:e och 23 oktober. Sammanlagt 5 sträckande kungsörnar är en bra siffra och tendensen sedan 1970-talet är svagt ökande (Tab. 3). I Skåne finns numera i storleksordningen 15 par (Nilsson 2003) och arten ökar även på andra håll i södra Sverige. Även i Danmark finns ett par sedan några år (Grell & Rasmussen 2003) och i Finland har arten ökat till drygt 400 par 2002 (Ollila 2003A).

FISKGJUSE *Pandion haliaetus* Sträcket var igång från första räkningsdagen och årets högsta antal (42 ex.) räknades redan den 17 augusti. Nästa topp kom 24-26 augusti med som mest 33 ex. den senare dagen. Efter 22 ex. den 1:a och 15 ex. den 6 september minskade antalen successivt under resten av månaden. En ungfågel den 13 oktober var senast av tre fiskgjusar denna månad. Ungfågelsandelen på 57 % ligger strax över genomsnittet (Tab. 3), varför häckningen sannolikt gått förhållandevis bra. Sträckförloppet var normalt med mediandatum för adulta och juvenila den 24 respektive 28 augusti. Totalsumman på 304 ex. ligger klart över genomsnittet för hela serien och något över medel från senare år (Tab. 3). Fiskgjusen är i princip den enda tropikflyttaren som uppvisar en signifikant ökning un-

Tornfalken hade ett bra år med drygt 950 sträckande individer. Foto: Mikael Arinder

der perioden (Tab. 1). Riksinventeringen 2001 resulterade i 57-64 par i Skåne, vilket är en ökning med 10 par sedan 1991 (Olofsson & Carlsson 2002). Tyvärr har resultatet för hela landet ännu ej sammanställts men i Mellansverige har fiskgjusen lokalt minskat kraftigt de senaste åren (Mikael Hake muntl.). I Danmark fanns 1-4 par 2002 (Grell & Rasmussen 2003). I Finland har fiskgjusen ökat från drygt 600 par i början av 1970-talet till drygt 900 par 2002 (Saurola 2003). Dock har beståndet snarast minskat något de senaste nio åren. På de brittiska öarna har beståndet ökat från 62 par 1990 till 151 par 2000 (Ogilvie 2002).

Vid Stevns klint räknades 146 fiskgjusar vilket utgör en högre andel än vanligt jämfört med Nabben. Normalt är dagssiffrorna klart lägre på den danska sidan vilket bland annat beror på att gjusarna är mindre ledlinjebundna och ofta har en sydligare kurs än andra rovfåglar när de lämnar Nabben. Uppe vid Hellebäck bokfördes 31 gjusar, vilket kan jämföras med ett genomsnitt på 48 ex. sedan 1984.

TORNFALK *Falco tinnunculus* Den första sträckaren bokfördes 3 augusti och antalen började öka från mitten av månaden. Passagen var sedan jämn till mitten av september med som mest 31 ex. 17 augusti och 40 ex. 6 september. En kraftig sträcktopp innehöll 71 sträckande 18 september och 146 ex. två dagar senare. Detta utgör med

god marginal nytt dagsrekord. Vädret denna dag var soligt och vindstilla med efterhand svag sydostlig vind. Nästan inget utsträck ägde rum före 11.00, men sedan var det fullt ös trots relativt dålig sikt. Antalen var sedan relativt höga fram till månadsskiftet, men sjönk som vanligt snabbt i oktober (Tab. 4). Totalt summerades 953 ex. vilket är det högsta antal som räknats i Falsterbo. Den ännu högre siffran (1081) från 1982 utgör en uppräknings av Gunnar Roos siffror. Ungfågelsandelen (78 %) var som vanligt hög (Tab. 3). Från Västerbotten rapporteras ett ovanligt bra häckningsresultat (Stefan Delin muntl.). Rimligen är den höga årssiffran ett resultat av en ovanligt bra häckningssäsong (främst i Norrland, där majoriteten häckar) i kombination med bra koncentration till Falsterbo. Det är intressant att notera samstämmigheten med blå kärrhök, som till stor del häckar i samma område. Tornfalken drabbades hårt av biocider på 1960-talet men har sedan dess hämtat sig relativt väl. Efter en svacka i mitten av 1990-talet förefaller beståndet för närvarande öka. I Finland har en konstant uppgång registrerats sedan slutet av 1980-talet (Björkman m. fl. 2003).

Mediandatum för adulta blev 20 september och för juvenila 16 september, vilket är klart senare än normalt. Möjligen speglar detta en högre andel fåglar från Norrland, vilka kan förmodas sträcka senare. Antalet vid Stevns klint var åter lågt i förhållande till Falsterbo med sammanlagt 252 sträckare (26 %). Toppdagen 20 september räknades endast 28 ex. på den danska sidan, som missgynnades av dålig sikt. Sammanlagt 28 tornfalkar vid Hellebäck ligger klart under genomsnittet på 41 ex.

STENFALK *Falco columbarius* Även stenfalken hade ett bra år. Den första sträckaren observerades 20 augusti och följdes av ytterligare 8 ex. i slutet av månaden. Antalen ökade sedan i september. Huvuddelen passerade 16-26 september då inte mindre än 61 % av årssumman räknades in. Högsta antal var 33 ex. den 19:e, 35 ex. den 22:e och hela 48 ex. den 26 september. Detta utgör nytt dagsrekord, fyra fler än det gamla från 3 oktober 1999. Mindre antal sträckte sedan fram till kallluftsgenombrottet i oktober, medan endast enstaka fåglar bokfördes under senhösten. Uppenbart är att västvindar gynnar uppträdan-

det i Falsterbo och årets 417 sträckare utgör nytt årsbästa med god marginal. Långsiktigt förefaller det svenska beståndet vara stabilt trots relativt stora årliga fluktuationer. Den lilla finska populationen har dock snarast minskat de senaste 20 åren (Björkman m. fl. 2003).

Som vanligt dominerade ungfågeln klart bland sträckarna. Liksom hos övriga mindre falkar koncentreras ungfågeln klart mer än adulta till Falsterbo (Kjellén 1997). Årets 94 % ligger dock klart över genomsnittet, vilket skulle kunna tolkas som att häckningen gått bättre än vanligt. Vid omräkningen har jag utgått ifrån att lika många hanar som honor passerar vilket ger totalt 26 adulta. Årets mediantdatum för de juvenila, 22 september, överensstämmer med medeltalet sedan 1986. På den danska sidan räknades 114 stenfalkar vilket motsvarar 27 % av Falsterbosiffran. Som vanligt var överensstämmelsen enskilda dagar förhållandevis dålig och enstaka dagar var antalet högre vid Stevns klint. Från Hellebäck bokfördes 92 stenfalkar, vilket ligger väl över genomsnittet på 52 ex.

LÄRFALK *Falco subbuteo* Den första sträckaren noterades redan 3 augusti, men sammanlagt passerade endast 10 lärfalkar under månaden. Sträcktoppen inföll som vanligt i första halvan av september med flera dagsiffror på fyra fåglar. En markant topp registrerades den 11 september då 12 lärfalkar räknades från Nabben. Detta utgör nytt dagsbästa, även om det gamla endast överträffades med en fågel. Vädret var soligt med måttlig vind från O-NO och god sikt. Generellt verkar ostvindar gynna uppträdandet i Falsterbo. Passagen fortsatte sedan månaden ut, medan endast en sträckare sågs i oktober. Mediantdatum 26 augusti för adulta ligger fyra dagar tidigare än medel medan ungfågeln kulminerade normalt den 11 september. Totalt 61 ex. ligger klart över genomsnittet och innebär liksom för många andra arter ett rejäl uppgång jämfört med 2002 (Tab. 3). Den höga ungfågelsandelen, på 80 %, ligger dock under genomsnittet. På längre sikt är den allmänna trenden sedan 1950-talet, trots stora årliga variationer, snarast svagt negativ. I Finland visar häckfågeltaxeringar på en viss uppgång sedan 1982 (Björklund m. fl. 2003). I Danmark är lärfalken betydligt mer sällsynt än hos oss och 2002 konstaterades en-

st 6-7 par medan beståndet ligger kring 10 par (Grell & Rasmussen 2003). Trots den östliga utbredningsbilden antyder återfynden av svenska ungfåglar en sydsydvästlig sträckriktning (Fransson & Pettersson 2001).

Från Stevns klint räknades 12 lärfalkar under hösten vilket endast är en femtedel av antalet i Falsterbo. Uppre vid Hellebäck sågs 6 lärfalkar, vilket är en över genomsnittet.

JAKTFALK *Falco rusticolus* Den 24 augusti vände en äldre vit jaktfalk som sedan sträckte ut två dagar senare. Denna dag passerade även en obestämd stor falk som sannolikt var en hybrid med inslag av tatarfalk. Generellt verkar uppträdandet av falkenerarfalkar öka i Sverige. Dessa rymningar tas ej med i den allmänna statistiken.

Tidigare har endast tio vilda jaktfalkar räknats på sträck sedan 1973. Det var därför trevligt med en ungfågel som höll till på Måkläppen på morgonen den 24 oktober. Så småningom försvann den västerut och observerades senare på den danska sidan. Där kunde man även konstatera att falken var färgmärkt i svenska fjällen under sommaren. Mediantdatum för sex sträckande ungfåglar ligger på den 22 oktober.

PILGRIMSFALK *Falco peregrinus* Den första pilgrimsfalken bokfördes den 9 augusti och följdes av ytterligare tre 16-17 augusti. I slutet av månaden räknades ytterligare 16 fåglar, varav fem den 28 augusti. En förhållandevis jämn passage registrerades under hela september, med dagsbästa på 4 ex. den 4:e. I slutet av månaden noterades 2-3 sträckare ett flertal olika dagar. I oktober bokfördes sammanlagt 12 sträckare, den senaste den 16:e. Enstaka fåglar höll dock tidvis till på Måkläppen i slutet av månaden. Även pilgrimsfalken gynnas av västvindar. Främst beror detta nog på att fåglarna flyger lägre i motvind och därmed är lättare att upptäcka från Nabben. Totalt 76 pilgrimsfalkar utgör den särklassigt högsta siffran i modern tid och det känns nu som om Rudebecks antal från början av 1940-talet kommer att bli verklighet igen inom en inte alltför avlägsen framtid. Det svenska beståndet fortsätter att öka och omfattade 2002 minst 115 par (Strid 2003) och i Skåne fanns under året tre par (Nilsson 2003). I Danmark häckade arten 2002 för andra året på Möns klint (Grell & Rasmus-

Såväl knölsvanen, bilden, som som de bägge sångsvanarna visade relativt låga siffror under hösten i Falsterbo.
Foto: P-G Bentz

sen 2003) och i Finland ökade stammen till 150-170 par 2002 (Ollila 2003B). Där häckar majoriteten på marken i myrområden och häckningsresultatet var ovanligt bra 2001-2002.

Ungfågelsandelen har hela tiden varit betydligt lägre än för de mindre falkarna och årets 30 % ligger nära genomsnittet sedan 1986 (Tab. 3). Hanarna dominerade, liksom flertalet år, såväl hos de adulta som bland de juvenila. De adulta hanarna kulminerade den 4 september följda av de adulta honorna 18 september. I motsats till flertalet år passerade de unga honorna (21 september) något före hanarna (26 september). Vid Stevns klint räknades rekordantalet 28 pilgrimsfalkar under hösten, av vilka minst åtta inte sågs på den svenska sidan. Från Hellebäck sågs 14 ex. vilket utgör den näst högsta siffran hittills.

ÖVRIGA ARTER

I tabell 4 redovisas uppträdandet av samtliga arter uppdelat på 10-dagars perioder. Här återfinns även medeltalet sträckare för hela perioden 1973-2002. I samband med specialstudier av rovfåglar sedan 1986 har ett antal mer

sparsamma sträckare räknats vid sidan om. I de fall där mina siffror ligger väsentligt över, men är signifikant korrelerade med de som insamlats av Gunnar Roos, har dessa använts i stället. I dylika fall har årssummorna från åren 1973-1985 räknats upp med den genomsnittliga skillnaden, liksom för rovfågarna ovan. På detta vis har jag även kompenserat för att de standardiserade räkningarna tidigare inleddes den 11 augusti, jämfört med den nya starttiden 1 augusti (se Kjellén 2002 för detaljer). Detta påverkar främst tidiga sträckare som vadare och tärnor. Ett fåtal arter som tidigare inte artbestämts har även räknats om. Artparet stor/smålom har förts till smålom då detta är den lomart som dominerar klart bland sträckarna i Falsterbo. För fisk- och silvertärna samt för större och mindre korsnäbb har jag använt de säkert artbestämda fåglarna i varje dekad under sextonårsperioden 1986-2001 för att räkna om de obestämda fåglarna från åren 1973-1985. Nedan ges kommentarer till enskilda arters uppträdande hösten 2003.

ANDFÅGLAR De internationella andfågelräk-

ningarna visar på en ökning för samtliga tre svanarter de senaste trettio åren (Gilissen m. fl. 2002). Trots relativt stora årliga variationer speglas detta väl av stigande antal i Falsterbo. Årets siffror var dock relativt låga för alla tre svanarna. Generellt faller mediandatum i ordningen knölsvan (16 oktober), mindre sångsvan (22 oktober) och sångsvan (2 november). Hos såväl mindre (17 %) som vanlig sångsvan (13 %) var ungfågelsandelen något högre än genomsnittet på 12 respektive 9 procent.

Sädgäsen är förhållandevis fåtalig i Falsterbo men sträckssiffrorna visar på en signifikant nedgång under perioden (Tab. 2). Bland årets sträckare tillhörde åtminstone 14 den tundrahäckande rasen *rossicus*. Två spetsbergsgäss sträckte med andra *Anser*-gäss i mitten av oktober. Även om arten är sällsynt i Falsterbo har antalen ökat på senare år liksom i landet totalt sett. Efterhand som antalet rastande bläsgäss i Skåne ökat kraftigt har antalen i Falsterbo stigit signifikant (Tab. 1). I takt med den våldsamma ökningen av häckande grågäss har även Falsterbosiffrorna skjutit i höjden (Tab. 1). Årets 5287 är däremot, liksom för flertalet svanar och gäss, föga imponerande. Mediandatum har efterhand förskjutits från 21 september på 1970-talet till 24 oktober de senaste tre åren. Detta som en följd av att grågässen stannar allt längre fram på hösten i Skåne. Jämfört med flertalet senare år var septembertoppen av vitkindade gäss ovanligt liten (Tab. 4). Inte heller oktobersiffran var särskilt imponerande och kanske har häckningen misslyckats liksom för följande art. Även om prutgåssträcket kulminerade normalt i början av oktober var koncentrationen till Falsterbo betydligt sämre än normalt. Långsiktigt uppvisar såväl prutgås som vitkindad gås en höggradigt signifikant ökning (Tab. 1). Knappt hälften av årets sträckare åldersbestämdes och ungfågellarna utgjorde endast 1 procent, vilket visar att häckningen på tundran misslyckats totalt. Bland nominatfågellarna återfanns tre ljusbukiga prutgäss.

Flertalet simänder uppträdde talrikare än närmast föregående år men var inte lika vanliga som rekordhösten 2001. Bläsanden hade ett förhållandevis bra år och ökar klart generellt (Tab. 1). Såväl stjärtand som skedand och kricka var klart vanligare än normalt. De båda förstnämnda kulminerade klart senare än normalt, den 7 okto-

ber respektive 22 september. Antalet sträckande gräsänder innebär i stället en ny bottennotering. Att arten minskar i Falsterbo (Tab. 2) beror sannolikt på att fler sträcker senare på säsongen eller övervintrar, då gräsanden ökat klart i såväl häckfågeltaxeringen som i vinterfågelräkningarna (Lindström & Svensson 2003). Detta stöds av en allmän senareläggning av mediandatum under trettioårsserien.

Dykänder av släktet *Aythya* uppträder oregelbundet vid Nabben och uppvisar inga tydliga långsiktiga trender. Efter en uppgång fram till mitten av 1990-talet har ejersiffrorna minskat något i linje med en allmän nedgång i Nordeuropa. Årets antal är ett av de lägsta på länge med ett normalt mediandatum 9 oktober. Antalet sträckande sjöorrar uppvisar kraftiga, sannolikt väderbetingade, årliga fluktuationer. I ett längre perspektiv framträder en tydlig ökning (Tab. 1) till skillnad från svärtan som, bortsett från de tre senaste åren, minskat klart sedan 1970-talet. Generellt kulminerar sträcket av sjöorre 13 september och svärtorna 30 september, varför årets passage var något tidigare för sjöorre och något senare för svärta. Knipan minskar generellt (Tab. 2). Orsaken är sannolikt den samma som för gräsanden, vilket stöds av ett successivt senare mediandatum under perioden. Även småskraken som är något svärträknad, då stora antal rastar runt halvön höstetid, minskar generellt i Falsterbo.

LOMMAR-STORKAR Totalt 543 smålommar överträffas endast av fjolårets 668 ex. Sträcktoppen kom i oktober och medianen 12 oktober är nio dagar senare än genomsnittet. Långsiktigt har sträcktoppen successivt senarelagts sedan 1970-talet. Relativt stora antal kan sträcka söderut fram till årsskiftet i samband med frost. Huvuddelen av storlommarna sträcker söderut genom sundet och årets summa är den lägsta de tre år arten räknats. Genomsnittligt mediandatum (7 oktober) ligger fyra dagar senare än motsvarande för smålom. Antalet islommar av båda arterna har ökat på senare år i linje med en allmän uppgång i landet (Strid 2003). Årets två vitnåbbade var båda subadult medan de tre svartnåbbade utgjordes av adulta fåglar. Samtliga sträckte söderut genom Öresund.

Sträckssiffrorna visar på en fortgående signifi-

En ovanligt hög siffra noterades hösten 2003 för ljungpiparen. Foto: Tommy Holmgren

kant ökning av gråhäger (Tab. 1) och årets 223 sträckare utgör en ny rekordnotering. Mediandatum den 1 september ligger 13 dagar tidigare än medel. En adult svart stork vände i mitten av augusti och en adult vit stork sträckte ut i början av månaden. I ett längre perspektiv ökar observationerna av båda arterna.

TRANA-VADARE De flesta tranor som lämnar landet via Skåne drar rakt söderut mot Rügen mellan Trelleborg och Ystad. I Falsterbo iaktas större antal främst i samband med kraftiga ostvindar, vilket förklarar årets blygsamma siffra. Trots de stora årliga variationerna speglar sträck-siffrorna klart en sentida allmän ökning av det svenska beståndet (Tab. 1, SOF 2002).

Genom att räkningarna inleds redan den 1 augusti täcker vi passagen av adulta vadare bättre. Hur många som räknas i Falsterbo är emel-

lertid mycket väderberoende, med höga antal främst i samband med lågtryckspassager. Jämfört med 2002 rådde inte lika stabilt högtrycksväder i augusti, varför antalet sträckande vadare var klart högre. Däremot var ungfågelspassagen i september ovanligt mager (Tab. 4) vilket indikerar att häckningen på tundran misslyckats generellt. Antalet sträckande strandskator ökade under 1970-talet, men har sedan dess generellt minskat igen. Även häckfågeltaxeringen visar en nedgång under samma period (Lindström & Svensson 2003). Flertalet skärfläckor lämnar landet redan i juli och de relativt få sträckarna vid Nabben uppvisar ingen tydlig trend. Tre mindre strandpipare utgör en normal siffra för denna tidiga sträckare som inte uppvisar någon tydlig trend under perioden. En fin passage av främst adulta större strandpipare i augusti gav en hög årssumma. Då ungfågeln var fåtaliga

inföll mediandatum, den 17 augusti, en vecka tidigare än normalt. Långsiktigt ligger sträck-siffrorna på ungefär samma nivå under hela perioden. För ljunpiparen noteras, liksom 2001, en ovanligt hög siffra, vilket inte i första hand borde bero på bytet av räknare. Arten har ett utdraget sträck med en tidig topp i augusti och ett varierande antal som lämnar landet i samband med kallluftsgenombrott under senhösten. Antalen i Falsterbo är dock relativt blygsamma med tanke på att närmare 90 000 rastare räknades i Skåne i oktober 2003 (Green m. fl. 2004). För kustpiparen var andelen ungfåglar, som passerar från september, högre än hos övriga högarktiska vadare (Tab. 4). Endast 62 tofsvipor utgör en ny bottennotering och arten är den vadare som uppvisar den tydligaste minskningen (Tab. 2). Helt klart speglar detta den kraftiga beståndsnedgången som även kan iakttas i häckfågeltaxeringen (Lindström & Svensson 2003).

De nordliga *Calidris*-arterna kustsnäppa, sandlöpare, småsnäppa och spovsnäppa räknades i förhållandevis höga antal i slutet av augusti medan ungfågellarna var ovanligt fåtaliga i september (Tab. 3). Detta antyder att häckningen uppe på tundran misslyckats, liksom hos *Branta*-gässen. Situationen förefaller ha varit något bättre för kärnsnäppan, som generellt häckar något sydligare, medan även brushanen verkar ha haft en dålig säsong. För båda arterna är det främst ryska fåglar som passerar Falsterbo, varför siffrorna inte speglar de mindre svenska populationerna. Enkelbeckasinen är ytterligare en vadare som minskat kraftigt i sträck-siffrorna liksom enligt häckfågeltaxeringen (Tab. 2, Lindström & Svensson 2003). Förmodligen beror detta mer på förhållanden på de svenska häckplatserna än jakttrycket i Västeuropa.

Myrspoven hade ett dåligt år i linje med flera arktiska vadare ovan. De flesta småspovar sträcker redan i juli och arten har ett av de tidigaste mediandatumen bland sträckarna (15 augusti). Totalt 402 storspovar utgör en ovanligt hög siffra. Tendensen är annars svagt minskande, liksom i häckfågeltaxeringarna. Nedgången är dock inte alls av samma magnitud som hos tofsvipa och enkelbeckasin. Det genomsnittliga mediandatumet ligger tre dagar senare än småspovens (18 augusti). Antalet svartnäppor var normalt medan rödbenan uppvisade nytt årsbästa med 394

ex. Båda arterna har ökat de allra senaste åren efter ovanligt låga siffror under 1990-talet. Långsiktigt finns emellertid ingen tydlig trend. Även gluttsnäppan hade ett bra år med dagsrekord på 117 sträckare den 16 augusti. Däremot var skogsnäppa, grönbena och drillsnäppa alla fåtaliga. Liksom flertalet vadare uppvisar de inte någon tydlig trend, utan det förefaller främst vara vädret som styr de årliga fluktuationerna. De roskarlar som sträcker i Falsterbo kan förmodas främst utgöras av tundrahäckare från Ryssland, även om antalet var högre än för flertalet nordliga arter.

MÅSFÅGLAR-ALKOR Endast två unga bredstjärtade labbar tyder på att häckningen på tundran gått dåligt. Däremot utgör 50 kustlabbar den högsta siffran på flera år. Det svenska beståndet ökade från mitten av 1980-talet och tio år framåt (SOF 2002). I Falsterbo iakttas en svag uppgång till början av 1990-talet och sedan en klar minskning. Det är osäkert hur många som utgörs av svenska häckare, men en gissning är att en hel del kommer från den ryska tundran. Ungfågelsandelen på 64 % är något högre än medeltalet sedan 1986. Visserligen överensstämmer 5 unga fjällabbar med genomsnittet (Tab. 4), men på grund av bestämningssvårigheter sågs nästan inga fåglar före 1988. Eftersom det inte verkar ha varit lämmelår på tundran och mediandatum inföll relativt tidigt, den 4 september, kanske fåglarna kommer från Skandinavien. Även om förhållandevis färre äldre fåglar noteras hos de båda sällsyntare labbarna, sträcker dessa generellt före ungfågellarna hos alla tre arterna.

Under de senaste tjugo åren har dvärgmåsen ökat kraftigt som häckfågel i såväl Norrland som i Finland (Olsson 2002). Detta har slagit igenom i ett ökat antal sträckare i Falsterbo. Jämfört med senare år är dock inte årets 212 ex. särskilt imponerande. Det låga antalet beror främst på avsaknaden av adulta fåglar under senhösten. Eftersom ungfågellarna sträcker tidigare än de gamla speglar ungfågelsandelen inte nödvändigtvis häckningsutfallet. Årets 78 % kan jämföras med ett genomsnitt på 61 procent. Medan antalet sträckande skratmåsar minskat kraftigt sedan 1980-talet har fiskmåsen ökat klart ända sedan 1970-talet (Tab. 1-2). Då tillräckligt jämförelsematerial saknas har jag ännu inte räknat

upp de tidigare årssiffrorna som kompensation för den tidigare starten. Därför bör antalet i första augustidekaden dras från årets summa för att bli jämförbart med medeltalet från 1973-2002. I så fall kan sträcket av skrattnås (2912 ex.) anses vara förhållandevis bättre än flertalet senare år medan fiskmåssumman (4117 ex.) endast överträffas av 2001 års rekordantal. Skrattnåsen minskar även enligt häckfågeltaxeringen medan någon ökning av fiskmåsen inte ägt rum där. Detta skulle kunna förklaras av att flertalet av sträckarna i Falsterbo häckar längre österut. Silltruten, en art som anses ha minskat kraftigt i sen tid (SOF 2002), har inte räknats före 2001. I år sträckte 34 silltrutar vilket ligger nära genomsnittet för de tre åren. I alla fall de adulta fåglarna utgjordes främst av den på Västkusten häckande rasen *intermedius*. Denna ras har inte minskat på samma sätt som nominatrasen som häckar i Östersjön. Ungfågelsandelen har varierat mellan 7 och 60 % de tre åren. De två juvenila tretåiga måsarna kom som vanligt sträckande från Östersjön.

Falsterbosiffrorna speglar skräntärnans sentida minskning i Östersjön, även om årets 14 fåglar ligger klart över genomsnittet. Ungfågelsandelen på 36 % kan jämföras med ett genomsnitt på endast 16 % sedan 1986. En av årets mer oväntade händelser var det rikliga uppträdandet av fisktärnor i augusti. Efter en mer blygsam inledning ökade antalen kraftigt i mitten av månaden. Som mest räknades 1052 ex. den 16 augusti och 885 ex. den 24:e, vilka utgör de i särklass högsta bokförda antalen från Nabben. Årssumman slutade på 6385 ex. att jämföra med en tidigare högstanotering på 3636 ex. 2001. Då ungfågelsandelen låg på 25 % jämfört med i medeltal 36 % kan årets rekordsiffra inte förklaras av att häckningen gått ovanligt bra. Det är svårt att hitta någon anledning till massuppträdandet, som påminner om silvertärnans dito hösten 2001. I båda fallen låg mediandatum obetydligt tidigare än normalt. Västvindar, som generellt gör att tärnorna sträcker lägre, dominerade båda höstarna. Dock var passagen inte särskilt koncentrerad till lågtryckspassager, som ofta dominerat tidigare goda sträckdagar. Sammanlagt 215 silvertärnor ligger över medel men går inte att jämföra med fisktärnans rekordantal. Ungfågelsandelen på 42 % ligger något över medel.

Båda arterna uppträdde i mindre antal på 1990-talet jämfört med de två första decennierna men har sedan ökat kraftigt. Fisktärnan uppvisar en liknande utveckling i häckfågeltaxeringarna (Lindström & Svensson 2003). Antalet sträckande småtärnor har minskat klart sedan 1970-talet även om det skånska beståndet för närvarande förefaller att hålla ställningarna. Efter fjol-årets höga antal innebär 18 svarttärnor ett mer blygsamt resultat. De årliga, sannolikt väderrelaterade, fluktuationerna är stora och långsiktigt syns ingen trend. Den höga ungfågelsandelen på 83 % ligger nära genomsnittet. En ung vitvingad tärna sträckte förbi den 5 augusti.

Obestämda sillmular har räknats om efter bestämd procent i varje dekad i totalsumman. Flertalet år är sillgrisslan den klart dominerande arten i Falsterbo med i genomsnitt 87 % av sillmularna, jämfört med årets 98 %. Fram till 1982 räknades i princip inga sträckare alls. Sedan dess har varierande antal sträckt söderut genom sundet på senhösten, med som mest knappt 2000 ex. hösten 1995. Detta torde spegla ett ökat användande av Öresund och södra Östersjön vintertid av fåglar med västligt ursprung.

DUVOR-HACKSPETTAR Efter tre förhållandevis bra år utgör antalet sträckande skogsduvor en klar tillbakagång (Tab. 4). Långsiktigt har arten minskat klart liksom i häckfågelinventeringen (Tab. 2, Lindström & Svensson 2003). En trolig regleringsfaktor är mårdstammens storlek, då arten är en viktig predator på skogsduva och andra hålhäckare (Nielsen & Sondell 2002). Årets sträcktopp inföll normalt den 6 oktober. Ringduvan ökade fram till början av 1990-talet då ett par årssummor översteg 300 000. Den har sedan minskat igen men långsiktigt syns ingen klar trend. Årets siffra innebär liksom för skogsduvan den lägsta på flera år. Sträcktoppen den 13 oktober är en dag tidigare än genomsnittet. Endast sju turkduvor innebär en ny låg siffra för en art som minskat kraftigt under perioden (Tab. 2).

Sträcket av tornseglare är oftast knutet till lågtryckspassager och det är tveksamt om de inräknade siffrorna speglar populationsutvecklingen. Mediandatum ligger så tidigt som den 18 augusti. Enstaka spillkråkor sågs i Falsterbo under hösten men ingen vågade sig ut över havet. Däremot konstaterades 6 större hackspettar läm-

na landet. Uppträdandet är invasionsartat med konstaterat utsträck ungefär varannan höst. Trots att flera mindre hackspettar ringmärktes och enstaka vände på Nabben åtskilliga dagar konstaterades inget utsträck. Uppträdandet i Falsterbo var i alla fall det bästa på många år. Allmänt ses en minskning i de blygsamma antalen sedan 1970-talet.

LÄRKOR-ÄRLOR Trädlärlan är en så pass sällsynt häckfågel att den inte kan följas bra genom häckfågelinventeringen. Efter en svag uppgång fram till 1984 var sträckesiffrorna låga under slutet av 1980-talet. Därefter ses en kraftig ökning. Årets förhållandevis låga siffra kan nog främst förklaras av att fåglarna sträckte för högt för att registreras från Nabben i samband med kallluftsgenombrottet i oktober. I Storbritannien finns i storleksordningen 15 000 par och beståndet har gått ner i sen tid (Gregory m. fl. 2002, Ogilvie 2002). Sånglärlan kommer in bland de signifikant minskande arterna med relativt liten marginal (Tab. 2). En ökning i Falsterbo 2001-2002 syns ej i häckfågeltaxeringen (Lindström och Svensson 2003), varför årets betydligt lägre siffror kanske är mer representativ för beståndsutvecklingen. Den troligaste förklaringen till den allmänna minskningen, som registrerats i hela Nordvästeuropa, är övergången från vårsäd till höstsäd. I Storbritannien minskade beståndet med 55 % mellan 1974 och 1999 (Gregory m. fl. 2002). Även om berglärlan är en relativt sällsynt sträckare torde den signifikanta nedgången (Tab. 2) spegla det skandinaviska beståndet. Sträcktoppen är sen med genomsnittligt mediandatum den 29 oktober.

Samtliga tre svalor uppvisar en klart fallande trend under perioden, vilken är signifikant för två av arterna (Tab. 2). Efter ovanligt låga siffror under 1990-talet har dock antalen stigit igen och årets siffror är de högsta på länge. I samtliga fall utgör de ungefär en fördubbling av fjol-årets. Sämst klarade sig backsvalan som inte nådde upp till medeltalet för hela perioden. Mediandatum den 25 augusti ligger klart tidigare än för de båda andra svalorna. DRYGT 25 000 ladusvalor är över medel för hela perioden och den högsta siffran sedan 1992. Som mest passerade 7245 ex. den 6 september. Ännu mer extremt är antalet hussvalor och vi får gå tillbaka till 1985

för att hitta en högre årssumma. Den 7 september räknades 3712 hussvalor vilket utgör nytt dagsbästa. Detta mediandatum ligger hela två veckor senare än genomsnittet. Kanske förklaras den sena sträcktoppen av en ovanligt hög ungfågelsandel och ett gott häckningsresultat har sannolikt bidragit till årets höga svalsiffror. Det är osäkert om orsakerna till svalornas allmänna nedgång främst ligger i häckningsområdet eller i övervintringsområdet söder om Sahara. Allmänt verkar de kortflyttande tättingarna ha klarat sig bättre än tropikflyttarna de senaste tjugo åren (Karlsson m. fl. 2002), vilket skulle kunna hänga samman med generellt sämre näringsförhållanden i Afrika.

På Nabben har antalet fältpiplärkor minskat från i medeltal 55 sträckare under 1970-talet, via 30 under 1980-talet till 15 ex. följande decennium vilket speglar det svenska beståndet (Tab. 2, SOF 2002). Den senaste inventeringen i Skåne 2001 resulterade dock i 76 revir vilket innebär att arten hållit sig konstant sedan föregående inventering 1992 (Bergendahl 2002). På samma sätt har sträckesiffrorna legat på ungefär samma nivå sedan början av 1990-talet. Antalet inräknade trädpiplärkor i Falsterbo är mycket väderberoende, vilket ger stora årliga fluktuationer. Liksom för flera andra tropikflyttare var siffrorna förhållandevis låga under 1990-talet, medan antalen de senaste tre åren legat närmare genomsnittet. Antalet ängspiplärkor har också fluktuerat kraftigt, mellan 3 000 och 17 000 sträckare, utan någon tydlig trend. Årets siffra är emellertid den högsta på flera år. Den rödstrupiga piplärlan är en sällsynt häckare i fjällen. Sträcktoppen ligger mycket konstant kring medianen den 16 september. I Falsterbo dominerar ungfågeln klart, varför de relativt stora årliga variationerna kanske speglar häckningsutfallet. En signifikant nedgång under perioden (Tab. 2) antyder att det fennoskandiska beståndet minskar, men mycket lite data finns från häckningsområdet. Däremot är nedgången i det svenska beståndet av skärpiplärka välkänd (t. ex. Johansson & Larsson 2001). De högre siffrorna de tre senaste höstarna beror sannolikt främst på bytet av räknare, då det är svårt att skilja rastande fåglar från sträckare.

Gulärlan är ytterligare en tropikflyttare som minskat signifikant sedan 1970-talet (Tab. 2). Liksom flera andra arter följdes dock ett ovan-

Sidsensvansen hade en fin höst till följd av dålig tillgång på bär. Troligen missades en hel del, som helt enkelt passerade efter att räkningsperioden tagit slut. Foto: Ulf Westerberg

ligt lågt antal under fjolåret av en för senare år mycket bra siffra. Sträcket kulminerade fyra dagar tidigare än normalt den 23 augusti. Enligt SOF 2002 är det främst den sydliga nominatrassen som minskar, vilket sannolikt främst är en effekt av en minskad areal ängsmark. Forsärlans fluktuationer styrs sannolikt främst av vinterns hårdhet. Årets 194 sträckare är därför snarast en besvikelse då flertalet senare vintrar varit relativt milda. Sträckesiffrorna visar på en dyster utveckling för sädesärlan den senaste trettioårsperioden (Tab. 2). Årets antal är dock det högsta sedan 1989 och bilden är inte fullt lika negativ i häckfågeltaxeringen (Lindström & Svensson 2003).

SIDENSVANS-VARFÅGEL Sidsensvansen är en utpräglad invasionsfågel som når Falsterbo i mycket varierande antal. Under 1990-talet registrerades mindre toppar med två-tre års mellanrum. Dålig bärtilgång gav en hög siffra som endast överträffas av 4732 ex. hösten 1990. Maximalt räknades 470 ex. den 16 november. Som vanligt kulminerade sträcket inte förrän i

november och fler sidsensvansar lär ha passerat efter det att räkningarna avslutades.

I figur 3 visas utvecklingen under perioden för 17 olika tättingar. Flertalet trastar sträcker främst på natten och utsträck vid Nabben sker främst i samband med disig väderlek. Detta leder till så extrema årliga variationer att det är svårt att följa populationsutvecklingen. Generellt infaller mediandatum i ordningen taltrast (6 oktober), dubbeltrast (11 oktober), rödvingetrast (20 oktober) och björktrast (30 oktober). Björktrasten är den art som har högst benägenhet att sträcka dagtid. I fall tillgången på bär och frukt är god stannar många fåglar längre norrut eller når inte Skåne förrän räkningarna avslutats. Som mest räknades knappt 38 000 hösten 1975 och topparna tycks inte visa något regelbundet mönster. Treårsmedelvärdena antyder ett relativt stabilt bestånd under perioden (Fig. 3), medan häckfågelinventeringen visar på en viss ökning (Lindström & Svensson 2003). Såväl taltrast som rödvingetrast är utpräglade nattsträckare. I samband med disigt väder fortsätter emeller-

tid sträcket vissa dagar. Oftast registreras huvuddelen av årssumman under en eller ett par toppdagar. Så var till exempel fallet 1977 då nästan 45 000 rödvingetrastar sträckte den 30 oktober. Dubbeltrasten har större tendens att sträcka dagtid och utsträck äger ibland rum även i bättre väder. Efter att ha varit fåtalig fram till början av 1980-talet har antalen generellt ökat klart. Trots de stora årliga svängningarna uppvisar arten en signifikant ökning under perioden (Tab. 1). Denna uppgång torde vara reell även om arten är för sällsynt för att täckas väl av häckfågelinventeringarna.

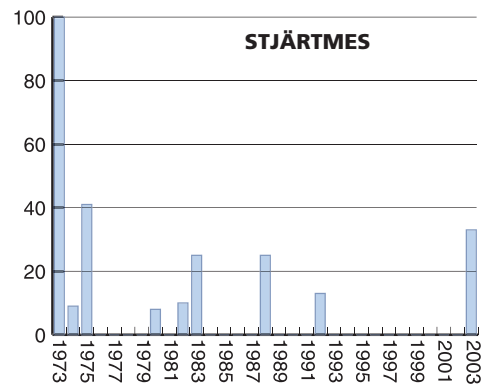
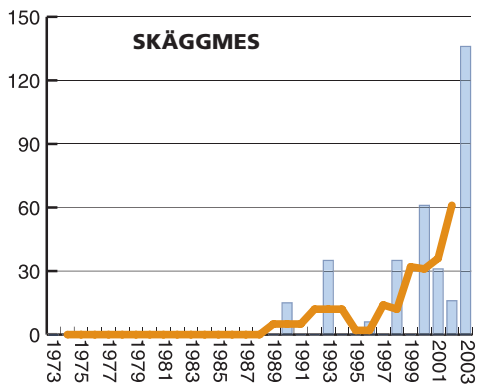
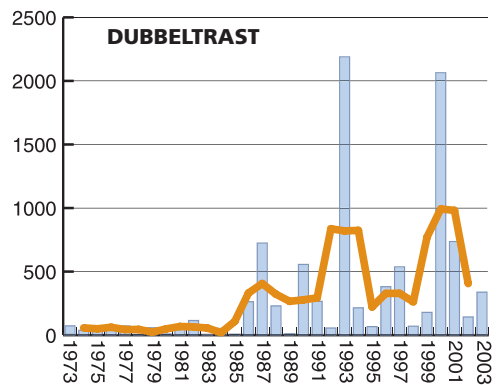
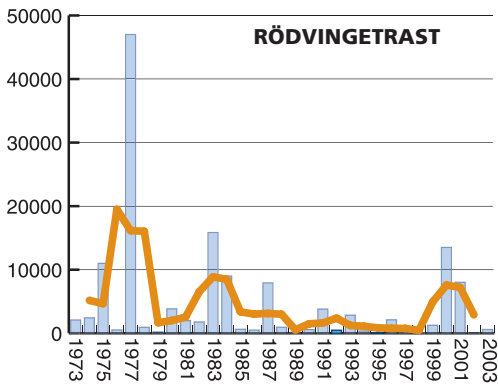
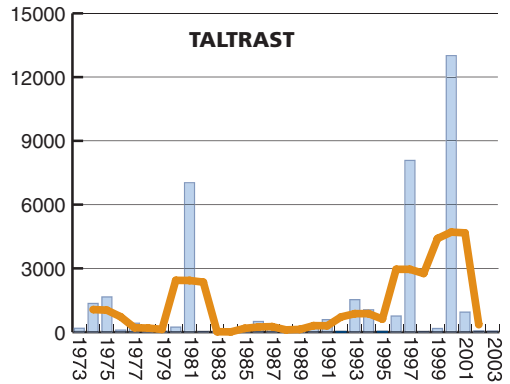
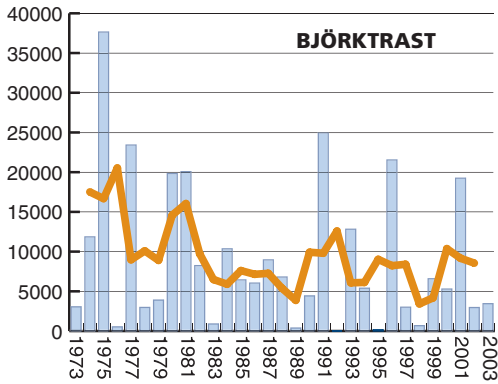
Totalt 136 skäggmesar utgör den i särklass högsta årssumman hittills (Fig. 3). Som mest räknades 54 ex. den 16 oktober. Utsträck äger nästan enbart rum i lugnt väder med god sikt. Skäggmesarna snurrar ofta flera varv medan de tar höjd, innan de ger sig ut över sundet. Stjärtmesen uppträder invasionsartat och årets 33 sträckare är de första på elva år (Fig. 3). Allmänt tycks invasionerna komma med allt längre mellanrum, men vinterfågelräkningarna visar på en ökning sedan mitten av 1990-talet (Lindström & Svensson 2003). Även svartmesen var i rörelse under hösten och årssumman på 880 ex. är den högsta på många år. Riktigt stora utvandringar har emellertid endast registrerats 1975 och 1990 (Fig. 3). Häckfågel- och vintertaxeringarna visar på en generell nedgång under perioden. Sträcksiffrorna för blåmesen uppvisar en ökning som dock ännu inte är signifikant (Fig. 3). De större utflyttningarna kommer allt tätare och det verkar som arten är på väg från invasionsart till mer regelrätt flyttare. Fortfarande är dock fluktuationerna stora. Höstens antal utgör det näst högsta hittills. Efter mindre antal från mitten av september kom en extrem sträcktopp den 28 september då 30 600 räknades, vilket utgör nytt dagsbästa. Blåmesarna sträckte på bred front och relativt hög höjd varför summan verkligen får betraktas som ett minimiantal. Passagen fortsatte också långt fram på eftermiddagen, medan en mer utpräglad förmiddagstopp är mer typiskt. Trots flera bra sträckdagar i oktober inföll mediandatum den 30 september vilket är sex dagar tidigare än medel. Till skillnad från övriga mesar är antalen stabila i häckfågelindex och ökar i vinterräkningarna (Lindström & Svensson 2003). Talgoxen uppvisar där en successiv

långsam nedgång. I Falsterbo är emellertid siffrorna mer av invasionskaraktär, även om mindre antal registreras flertalet år. Man kan även notera att samvariationen med blåmes inte är särskilt god (Fig. 3). Höstens median inföll den 5 oktober, vilket är sex dagar tidigare än medel. Samtliga mesar kulminerade därmed klart innan oktoberkylan slog till.

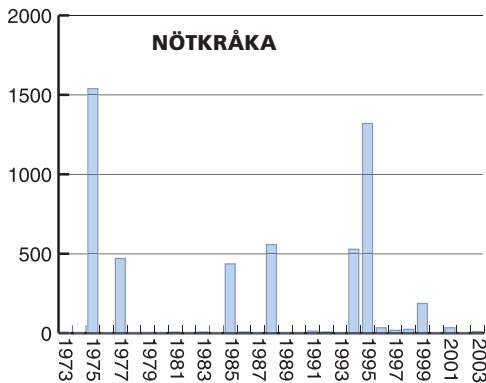
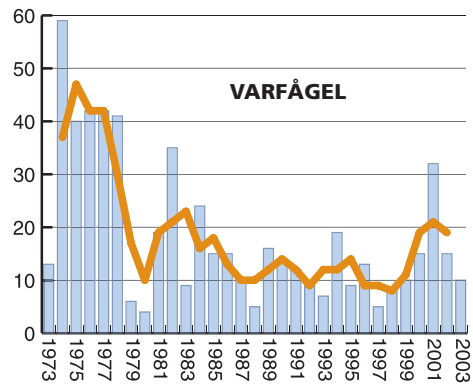
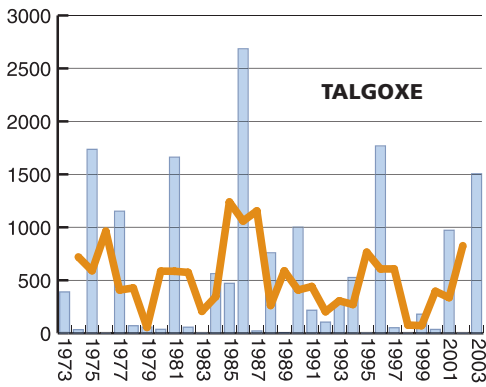
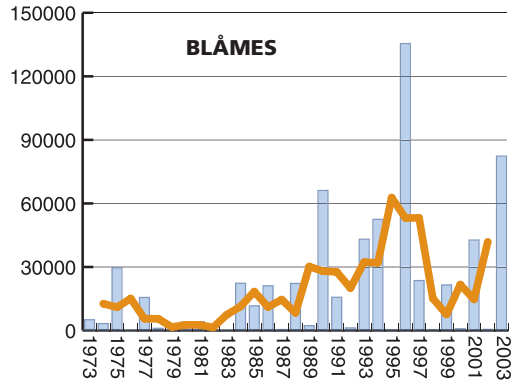
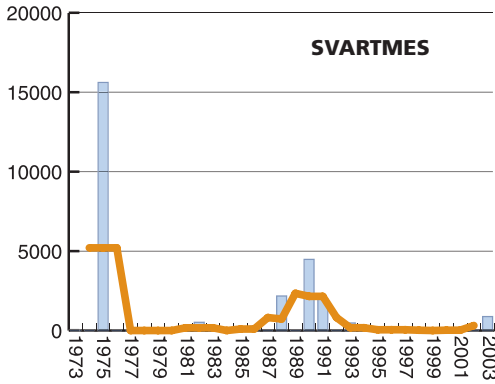
Varfågeln lever främst av smågnagare och har en utbredning som till stor del överlappar med de nordliga gnagarspecialisterna bland rovfågelnarna. Liksom för blå kärrhök och fjällvråk har sträcksiffrorna, som en följd av låga bytestätheter, gått ner kraftigt sedan början av 1980-talet (Fig. 3, Tab. 2). Efter en relativt hög siffra 2001 har antalet varit lägre de senaste två höstarna. Detta är mer i linje med fjällvråk än med blå kärrhök och tornfalk. Varfågeln är för sällsynt för att omfattas av häckfågelräkningarna medan vinterindex varit relativt stabilt under perioden.

KRÅKFÅGLAR-PILFINK Större rörelser av nötskrika registreras endast med många års mellanrum när ekens frösättning slår fel. Under perioden har vi endast upplevt större utvandringar åren 1977, 1994 och 1999 (Fig. 3). Mediandatum infaller den 10 oktober. Denna höst sågs mindre antal på halvön några dagar utan att något utsträck konstaterades. Flyttningsrörelser av nötkråka är något vanligare men antalet inblandade fåglar generellt lägre (Fig. 3). Årets 10 ex. av nominatrasen ligger dock klart under genomsnittet. Oftast är det tjocknäbbade nötkräkor som sträcker men smalnäbbade dominerade 1975, 1988, 1994 och 1999. De senare passerar generellt tidigare på säsongen med en topp i början av september, jämfört med en median den 22 september för hela serien.

Generellt förefaller kajan ha ökat något i Falsterbo sedan 1970-talet (Fig. 3), även om uppgången inte är signifikant. Eftersom vinterindex inte ökat beror detta knappast på att fler övervintrar. Inte heller häckfågelräkningarna uppvisar någon ökning (Lindström & Svensson 2003). Årets drygt 32 000 ligger nära genomsnittet för hela perioden medan mediandatum inföll två dagar tidigare än normalt den 16 oktober. Även om råkan ökat kraftigt i Skåne under perioden (Kjellén 2003B) har antalet sträckare legat på ungefär samma nivå (Fig. 3). Detta

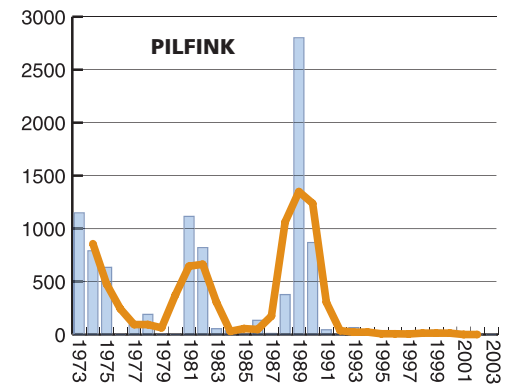
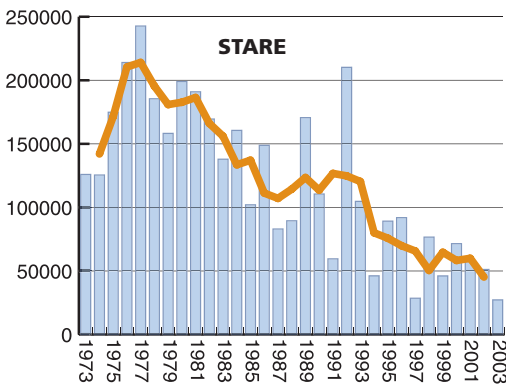
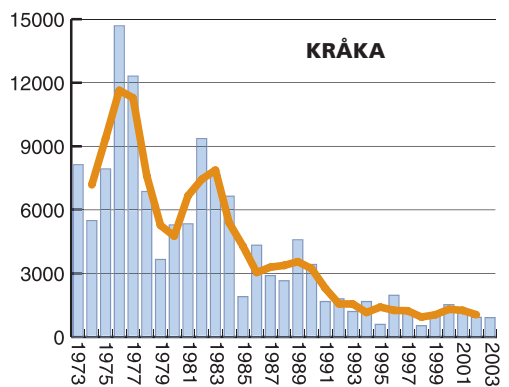
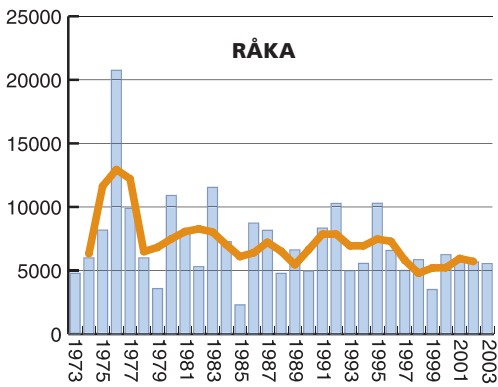
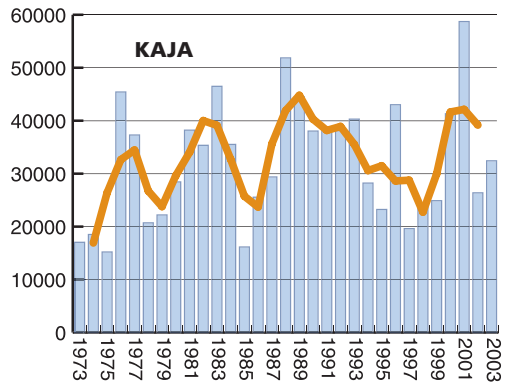
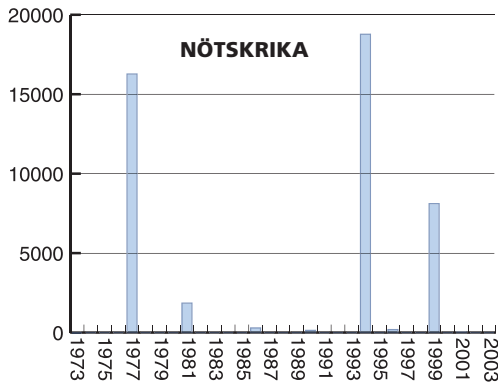

Figur 3. Sträckret av 17 olika tättingar i Falsterbo 1973-2003 (blå staplar) med rullande treårs-medelvärden (orange linjer).
The migration of 17 different passerines at Falsterbo 1973-2003 (blue columns) with rolling three-year averages (orange lines).

Nötkråka. Foto: P-G Bentz

Figur 3 forts. Sträcket av 17 olika tättingar i Falsterbo 1973-2003 (blå staplar) med rullande treårs-medelvärden (orange linjer).
The migration of 17 different passerines at Falsterbo 1973-2003 (blue columns) with rolling three-year averages (orange lines).

Figur 3 forts. Sträcket av 17 olika tättingar i Falsterbo 1973-2003 (blå staplar) med rullande treårs-medelvärden (orange linjer).
The migration of 17 different passerines at Falsterbo 1973-2003 (blue columns) with rolling three-year averages (orange lines).

Råkans tämligen oförändrade sträcksiffror jämfört med att arten ökar kraftigt i Skåne tyder på att ett större antal övervintrar nu än tidigare. Foto: Mikael Arinder

innebär rimligen att ett betydligt större antal övervintrar jämfört med för 30 år sedan, sannolikt främst en följd av generellt mildare vintrar. Årets antal ligger under medel medan mediandatum den 22 oktober är tre dagar tidigare än normalt. Antalen sträckande kråkor låg under tusen vilket fortsätter en mycket negativ trend (Fig. 3). Kråkan är faktiskt den art som uppvisar den kraftigaste nedgången under perioden (Tab. 2). Efter byte av indexmetod framträder även en signifikant nedgång i siffrorna från häckfågeltaxeringen (Lindström & Svensson 2003). Då även vinterindex rasat kan minskningen inte förklaras av att fler kråkor övervintrar. Det är därför svårt att hitta en övertygande förklaring då arten häckar i en mängd olika biotoper och är utbredd över hela landet.

Överensstämmelsen är god för staren som minskar kraftigt enligt såväl sträcksiffrorna som räkningarna under häckningstid (Tab. 2, Fig. 3, Lindström & Svensson 2003). Årets siffra är den lägsta hittills. Den främsta orsaken torde

vara en minskande andel ängsmark i landet. Staren minskar i hela Nordvästeuropa och i Storbritannien har arten nu satts upp på den nationella "rödlistan" (Gregory m. fl. 2002). Liksom för flera andra oktobersträckare inföll mediandatum något tidigare än normalt (12 oktober), vilket sannolikt förklaras av den tidiga köldknäppen. De första två decennierna bokfördes ett varierande antal utsträckande pilfinkar i Falsterbo (Fig. 3). Bland dessa ingår en del obestämda *Passer* de tre första åren. Trots att en flock pilfinkar brukar hålla till på Nabben under en stor del av senhösten har emellertid inget utsträck att tala om registreras sedan 1990. Detta leder till en signifikant minskande trend under perioden (Tab. 2). Då ingen nedgång registrerats i häckfågeltaxeringarna (Lindström & Svensson 2003) bör dock detta tas med en stor nypa salt.

FINKAR-SPARVAR Kategorin bo/bergfink uppvisar stora årliga fluktuationer som till stor del styr totalsumman sträckare. Allmänt har antalen

Steglitsen tillhör de arter som ökar kraftigt i räkningarna. Foto: Mikael Arinder

gått ner något under perioden, men svängningarna speglar sannolikt främst frekvensen västvindar under sträcktoppen i slutet av september-början av oktober (till exempel är antalet bofinkar stabilt enligt häckfågeltaxeringen). Årets 650 000 är föga imponerande en höst som dominerades av västvindar och högsta dagssumman inskränkte sig till drygt 90 000 den 21 september. Mediandatum inföll ovanligt tidigt den 25 september vilket är en dryg vecka tidigare än normalt. Möjligen bidrog den dåliga tillgången på bokollon till att finkarna flyttade tidigt. För detta talar även en uppskattad bergfinksandel på 20 % redan under toppdagen. Normalt ökar antalet bergfinkar inte förrän i oktober. Rimligen borde bergfinksandelen vara lägre i Falsterbo under bokollonår, då miljonhövdade flockar kan övervintra i Skåne, men jämförande data saknas. Gulhämplingen var något vanligare under 1990-talet jämfört med de två föregående decennierna, vilket speglar en ökning i Skåne (Olofsson 2001). Höstens 12 sträckare innebär

den näst högsta årssumman efter fjolårets 14 ex. Grönfinken är en annan art som ökar signifikant långsiktigt (Tab. 1) och även här utgör årssumman den näst högsta hittills. Uppgången stöds av data från såväl vinter- som häckfågeltaxeringarna. Efter en svacka under 1980-talet har antalet sträckande steglitser stigit markant. I kraft av detta har den nu kommit med på listan över signifikant ökande arter (Tab. 1). Trots detta torde steglitsen, åtminstone i Skåne, snarast öka som övervintrare.

Frösättningen styr andelen övervintrande grönsiskor och de årliga fluktuationerna vid Nabben är förhållandevis stora. Långsiktigt syns ingen tydlig trend även om vi upplevt fler toppår det senaste decenniet. Årets antal är det fjärde högsta sedan 1973. Tidsmässigt varierar passagen förhållandevis mycket mellan åren och höga sträckssiffror kan förekomma från slutet av augusti och två månader framåt. Årets sträck kulminerade i slutet av september vilket är tidigare än den totala medianen på 8 oktober. Enligt häckfågelinventeringarna har hämplingen minskat successivt ända sedan dessa inleddes 1975 (Lindström & Svensson 2003). I Falsterbo registrerades en kraftig nedgång i slutet av 1970-talet. Därefter gick kurvan svagt uppåt till mitten av 1990-talet för att sedan minska igen. Efter två bättre år utgör årets siffra ungefär en halvering. Vinterhämplingen är en av de arter som uppvisar den kraftigaste minskningen i Falsterbo (Tab. 2). Arten är för sällsynt för att omfattas av häckfågelinventeringarna. Det är kanske mer troligt att orsakerna till minskningen bör sökas i övervintringsområdet i Västeuropa än i häckningsområdet i de norska bergen. Liksom en del andra oregelbundna fröätare var antalet gråsiskor föga imponerande. Den kraftiga sentida ökningen i Sydsverige av den sydliga rasen *cabaret* verkar inte ha medfört någon allmän uppgång av sträckssiffrorna.

Liksom flertalet invasionsarter var korsnäbbarna i rörelse under hösten. Jämfört med fjolårets rekordsiffror var dock antalet mindre korsnäbbar blygsamt och bändelkorsnäbbar saknades helt. Medan sträcktoppen för mindre korsnäbb inföll redan den 17 augusti kulminerades den större arten inte förrän 14 november. Liksom för mindre korsnäbb var dock antalen mindre än ett normalår (Tab. 4). Generellt är

de årliga fluktuationerna större hos den mindre arten. Rosenfinken är en utpräglad sydostflyttare med ett genomsnitt på endast fyra sträckare i Falsterbo. En generell ökning av antalen efter bytet av sträckobservatör (Tab. 1) speglar dock inte det svenska beståndet som gått ner de senaste 20 åren (SOF 2002). Även om domherren i Falsterbo närmast kan betraktas som en invasionsart var höstens antal i likhet med t. ex. gråsiska och korsnäbbarna klart under genomsnittet. Sträcktoppen inföll som vanligt sent med median den 5 november. Stenknäcken är huvudsakligen stannfågel och årets 40 sträckare utgör nytt årsbästa för andra året i rad. Möjligen spelar dålig frösättning en roll i sammanhanget. Fåglaorna passerar ofta på hög höjd, varför de kan vara svåra att upptäcka från Nabben. Efter en topp kring 1990 har antalet lappsparvar generellt minskat. Årets fyra sträckare utgör dock en förhållandevis låg siffra. Generellt kulminerar det fåtaliga sträcket i slutet av september. Antalet snösparvar har fluktuerat en hel del, men allmänt har en nedgång ägt rum under perioden. Den sena sträcktoppen, med mediandatum 7 november, gör att en förhållandevis hög andel kan passera efter det att räkningarna avslutats.

Även om årets siffra är den högsta på tio år, uppvisar gulsparven en signifikant negativ trend för hela perioden (Tab. 2). Den nya indexberäkningen av häckfågeltaxeringarna visar på en mycket likartad successiv nedgång (Lindström & Svensson 2003). En del av nedgången i Falsterbo torde dock kunna förklaras av att en större andel övervintrar, då index från vinterräkningarna snarast stigit. För ortolansparven gäller en uppgång till 1980-talet och en kraftigare minskning sedan dess, vilket gör att arten platsar på minuslistan (Tab. 2). Endast 9 sträckare utgör en ny bottennotering (Tab. 4). Sträcket äger till stor del rum nattetid och uppträdandet vid Nabben gynnas av lugnt och disigt väder. Sävsparven har minskat klart sedan 1970-talet (Tab. 2) och de senaste årens något högre antal kan delvis bero på bytet av räknare. En allmän nedgång kan ses såväl i häckfågeltaxeringen (Lindström & Svensson 2003) som i antalet ringmärkta i Falsterbo (Karlsson m. fl. 2002).

REFERENSER

Bergendahl, R. 2002. Fältpiplärkan i Skåne

2001. - *Anser* 41:223-226.
- Bijlsma, R. G. 2002. Life-history traits of Honey Buzzards (*Pernis apivorus*) in Africa. - *Vogelwarte* 41:240-248.
- Björklund, H., Sauola, P. & Haapala, J. 2003. Breeding and population trends of common raptors and owls in Finland in 2002. - *Linnet-vuosikirja* 2002:28-40.
- Clements, R. 2002. The Common Buzzard in Britain: a new population estimate. - *British Birds* 95:377-383.
- Fransson, T. & Pettersson, J. 2001. *Svensk ringmärkningsatlas*. Vol. 1. Naturhistoriska riksmuseet & Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.
- Gilissen, N., Haanstra, L., Delany, S., Boere, G. & Hagemeyer, W. 2002. Numbers and distribution of wintering waterbirds in the Western Palearctic and Southwest Asia in 1997, 1998 and 1999. - *Wetlands International Global Series* No. 11.
- Gregory, R. D., Wilkinson, N. I., Noble, D. G., Robinson, J. A., Brown, A. F., Hughes, J., Procter, D., Gibbons, D. W. & Galbraith, C. A. 2002. The population status of birds in the United Kingdom, Channel Islands and Isle of Man: an analysis of conservation concern 2002-2007. - *British Birds* 95:410-448.
- Green, M., Grönroos, J. & Lindström, Å. 2004. Fler än 100 000 ljungpipare i Sverige i oktober! - *Vår Fågelvärld* 63, häfte 1:24-25.
- Grell, M. B. & Rasmussen, B. 2003. Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2002. - *Dansk Orn. Foren. Tidsskr.* 97:175-190.
- Johansson, T. & Larsson, T. 2001. Häckfågelfaunan i östra Smålands ytterskårgård 1990-2000. - *Ornis Suecica* 11:211-222.
- Karlsson, L., Ehnbo, S., Persson, K. & Walinder, G. 2002. Changes in numbers of migrating birds at Falsterbo, South Sweden, during 1980-1999, as reflected by ringing totals. - *Ornis Suecica* 12:113-137.
- Kjellén, N. 1997. Importance of a bird migration hot spot: proportion of the Swedish population of various raptors seen on autumn migration at Falsterbo 1986-1995 and population changes reflected by the migration counts. - *Ornis Suecica* 7:21-34.
- Kjellén, N. 1999. Projekt Glada - Årsrapport 1998. - *Anser* 38:85-89.

- Kjellén, N. 2002. Sträckfågelräkningar i Falsterbo förr och nu. - *Anser* 41:114-123.
- Kjellén, N. 2003A. Sträckfågelräkningar vid Falsterbo hösten 2002. - *Fåglar i Skåne* 2002: 11-46.
- Kjellén, N. 2003B. Råkan i Skåne och Västeuropa. - *Anser* 42:223-238.
- Lindström, Å. & Svensson, S. 2003. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling och staren häckningsframgång. - Årsrapport för 2002. Ekologiska institutionen, Lunds universitet.
- Nielsen, B. & Sondell, J. 2002. Kvismare Fågelstation 2001. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 37: 198-199.
- Nilsson, L. 2003. Rara häckare i Skåne 2003. - *Anser* 42:275-279.
- Ogilvie, M. 2002. Rare breeding birds in the United Kingdom in 2000. - *British Birds* 95: 542-582.
- Ollila, T. 2003A. Golden Eagles in Finland in 2000-2002. - *Linnut-vuosikirja* 2002:24-25.
- Ollila, T. 2003B. Peregrine numbers on the rise. - *Linnut-vuosikirja* 2002:26-27.
- Olofsson, P. 2001. Gulhämplingen i Skåne. - *Anser* 40:7-14.
- Olofsson, P. & Carlsson, P. 2002. Fiskgjusen i Skåne 2001. - *Anser* 41:217-222.
- Olsson, C. 2002. Dvärgmåsen i Sverige - Resultat av riksinventeringen 2000. - *Vår Fågelvärld* 61, häfte 8:6-17.
- Rudebeck, G. 1950. Studies on Bird Migration. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 1.
- Saurola, P. 2003. Finnish Ospreys *Pandion haliaetus* 2002. - *Linnut-vuosikirja* 2002: 20-23.
- SOF. 2002. - *Sveriges fåglar* 3:e uppl. Stockholm.
- Stjernberg, T. m. fl. 2003. Population size and nesting success of the White-tailed Sea Eagle (*Haliaeetus albicilla*) in Finland 2001-2002. - *Linnut-vuosikirja* 2002:13-19.
- Strid, T. 2003. Fågelrapport för 2002. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 40:59-123.
- Svensson, S. 2002. Duvhökens *Accipiter gentilis* beståndsutveckling i Sverige sedan 1975. - *Ornis Svecica* 12:147-156.
- Ulfstrand, S., Roos, G., Alerstam, T. & Österdahl, L. 1974. *Visible Bird Migration at Falsterbo, Sweden*. - *Vår Fågelvärld*, Suppl. 8.

SUMMARY

Since 1973 the Swedish Environmental Protection Agency has organised counts of the migration passing the southwesternmost point (Nabben) of the Falsterbo peninsula. From 2001 these counts were performed by two observers recording all species from dawn until 14.00 between August 1 and November 20. As far as possible the age is determined among raptors and some other larger birds. Species showing a significant increase in the number of migrants during the period are listed in Table 1, while decreasing species are presented in Table 2. Among the latter 26 % are long-distance migrants, while the Osprey is the only tropical migrant increasing. Table 3 gives number of migrating raptors and the percentage of juveniles in 2002-03 and means from earlier periods. In table 4 the migration of all species divided in 10-day periods, together with the annual average 1973-2002 are shown. Figure 3 presents annual totals in 17 different passerines together with running three-year means, generally reflecting the development of the Swedish populations during the period.

Compared to the relatively poor autumn 2002 most species occurred in higher numbers. Most raptors did well and the average proportion of juveniles was extremely high (Tab. 3). Dominating westerly winds concentrated the migration to Falsterbo and a fairly warm summer seems to have resulted in good numbers of juveniles. Since a few of the most numerous species were less common the autumn total of 1.4 million migrants is still slightly below average.

Only 2193 adult Honey Buzzards continues the long-term decrease. Swedish birds winter in the tropical zone of West Africa, where the rapidly decreasing area of rainforest may be an important reason for the decline. On the positive side the breeding result was good, with the second highest proportion of juveniles since 1986 (Fig. 2). The number of Red Kites was the highest so far with a new daily high of 450 migrant on September 30. The Swedish population is now well over a thousand pairs. Also the White-tailed Eagle occurred in record numbers, reflecting increasing numbers in Fennoscandia. As many as 13 eagles were seen at one time on the island Måkläppen. Close to a thousand Marsh Harriers is a high figure but unlike in Red Kite the constant increase now seems to be levelling out. The second year in a row with good numbers of Northern

Harriers indicates a comparatively good breeding result. In great contrast the number of Rough-legged Buzzards, another northern rodent specialist, was the lowest so far. This is a result of the generally low rodent numbers in the mountains of northern Scandinavia since 1982. Compared to Common Buzzard the proportion of juveniles was much lower (Fig. 2).

The very low number of Montagu's Harriers continues a decrease during the last decade. Six Pallid Harriers is lower than in the extreme years 2001–2002, but still well above the average. After a clear drop in the number of Goshawks during the 1990:s, totals have increased again the last three autumns. Eurasian Sparrowhawks migrated in good number up until a period of early frost in the middle of October, but were sparse later on (Tab. 4). A significant increase during the period means that this is now the most common raptor among the migrants at Falsterbo (Fig. 1). Also the Common Buzzard had a good year but in this species the general development is negative. Decreasing numbers at Falsterbo may, at least partly, be an effect of more birds wintering in Sweden. The proportion of juveniles is generally well above that in the other two "buzzards" (Fig. 2), reflecting a better breeding result. Rare eagles did well with 4 Lesser Spotted, 3 Spotted and 2 Steppe Eagles. Also 5 juvenile Golden Eagles is well above average. A general increase in the Swedish as well as the Finnish Osprey populations has occurred during the period. However in later years severe local declines have been reported from parts of southern Sweden. In line with Northern Harrier numbers of Common Kestrel have been good in the latest years. This years 953 migrants constitutes an all time high and 146 Kestrels on September 20 is a new daily high. Also Merlin set new records with a total of 417 and a daily high of 48 on September 26. The long time trend seems to be fairly stable as in Eurasian Hobby. Besides two escaped large falcons one juvenile Gyr Falcon migrated. The number of Peregrines are increasing, reflecting growing numbers in Fennoscandia. This years 76 migrants is the highest figure since the counts by Gustaf Rudebeck in the early 1940:s.

A total of 543 Red-throated Divers is a good figure (Tab. 4), although fairly high numbers may migrate even later in autumn. The small numbers of Great Northern and White-billed Divers seem to be increasing at the moment. The Grey Heron is

doing well with 223 migrants meaning a new all time high. All three swan species are increasing at Falsterbo, although this years figures were hardly impressive. The same is true in most species of geese. A low of only one percent juveniles in Brent Goose should reflect an extremely poor breeding season on the Russian tundra. The general decline in Mallard and Goldeneye (Tab. 2) can be explained by higher numbers wintering north of Falsterbo and a higher proportion migrating after the counts end in autumn.

Compared to last year most waders occurred in good numbers in August. On the other hand September figures of arctic breeders were comparatively low, indicating a poor production of young. In correspondence with results from the Swedish breeding census (Lindström & Svensson 2003) waders like Oystercatcher, Lapwing and Common Snipe are on the way down at Falsterbo. On the other hand species like Eurasian Curlew and European Golden Plover seem to be doing fairly well. Comparatively high numbers of Redshank and Greenshank were counted during the autumn, but there are no long term trends. The number of Arctic Skuas is the highest for many years and 64 % juveniles above average. While the Black-headed Gull shows a very negative trend, the Common Gull is increasing clearly at the moment (Tabs. 1–2). Most Lesser Black-backed Gulls at Falsterbo belong to the western subspecies *intermedius*. The small numbers of Caspian Tern reflect an decreasing population in the Baltic. This years comparatively high figure may be explained by an unusually high proportion of juveniles (36 %). One of the surprises of the autumn was a heavy passage of Common Terns in August. The total of 6385, as well as 1052 on 16 August are about double the old record figures. The underlying reasons are not clear but the proportion of juveniles was below average.

Both Stock Dove and Wood Pigeon had a comparatively bad year. The Stock Dove is generally decreasing, while the Wood Pigeon increased up to 1990 but has declined since then. Small numbers of three different woodpeckers were seen but only a few Greater Spotted migrated. As in the breeding census Skylark numbers have decreased considerably since the 1970:s (Tab. 2). Woodlark was much more common in Falsterbo during the 1950:s, but after a long decline numbers have generally increased since the early 1990:s. Shore Lark is an

increasingly rare breeder of northern Scandinavia. Like many other tropical migrants among the passerines, all three swallows were counted in considerably higher numbers compared to later years. The passage in Barn Swallow and House Martin was later than normal, possibly due to a good breeding result. The 3712 House Martins on September 7 constitute an all time high. In line with national censuses the Swedish population of Tawny Pipit fell heavily from the 1970:s but has been more stable during the last ten years. The large fluctuations in the number of migrating Tree Pipits are most likely primarily weather dependent. Also the number of Meadow Pipits fluctuates fairly much without any clear trend. Good numbers of Yellow Wagtails are the highest for several years. The decline in this species (Tab. 2) is mainly attributed to the southern subspecies *flava*. Numbers of Grey Wagtail are primarily regulated by winter temperatures and the population seems to be fairly high at the moment. The general decline in White Wagtail (Tab. 2) can be found also in the breeding census, although this years figure is the highest since 1989.

A poor crop of berries resulted in the second best invasion of Waxwings so far (Tab. 4). As usual the passage was late and continued after November 20. All thrushes primarily migrate at night. The passage at Falsterbo is irregular and generally concentrated to single days with misty weather (Fig. 3). The median dates fall in the order Song Thrush (6 October), Mistle Thrush (11 October), Redwing (20 October) and Fieldfare (30 October). The only species showing a trend is Mistle Thrush, with increasing numbers in later years. The small numbers of Bearded Tit are increasing with 136 this autumn being the highest so far. Both Long-tailed and Coal Tit are irruption-species with highly fluctuating numbers at Falsterbo (Fig. 3). In Blue Tit the larger emigrations seem to come at a higher rate in later years and it may soon be regarded as a regular migrant. This years figure is the second highest, while 30 600 on September 28 is a new daily high. The Great Tit shows an irregular pattern with no clear trend. In line with the northern rodent specialists among the raptors numbers of Great Grey Shrike have generally declined since 1982. Both Eurasian Jay and Spotted Nutcracker are typical irruption species (Fig. 3). Only a few nutcrackers of the nominate subspecies migrated during the autumn. The Jackdaw show a positive trend at Fal-

sterbo while the breeding census data suggest more stable numbers. In spite of a pronounced increase in the number of breeding Rooks in Scania numbers at Falsterbo have remained stable. This must be explained by a significantly higher proportion of resident birds nowadays. All Swedish census data show a heavy decline in the Hooded Crow over the period, but the reasons behind this are far from clear. In contrast falling numbers in the Starling have been attributed to the general areal decline of pastures in Sweden. Why Tree Sparrows have stopped migrating at Nabben (Fig. 3) is unclear but there is no decrease in numbers in the breeding census.

A fairly low figure of Chaffinch/Brambling contribute strongly to an autumn total below average (Tab. 4). The total of 12 Serins is the second highest figure so far. Greenfinch as well as Goldfinch are generally increasing, while Linnet and Twite have decreased significantly during the thirty years (Tabs. 1-2). Most likely as a result of low seed numbers good numbers of Siskin were recorded. The timing varies between autumns and this years median of 25 September is almost two weeks earlier than average. Redpoll numbers were more normal and it seems like the rapid spread of the southern form cabaret in Southern Sweden has not affected the migration figures much. After exceptional numbers of Common Crossbill in 2002, figures this autumn were fairly low (Tab. 4). In general the annual fluctuations at Falsterbo are considerably stronger than in Parrot Crossbill. The passage is generally well separated with an average median date of September 9 in Common and October 24 in Parrot Crossbill. Also Bullfinch is somewhat irruptive at Nabben with a fairly low number this year. The Scarlet Rosefinch is rare, with an average of only 4 migrants in the period. However the significant increase in numbers in later years (Tab. 1) is primarily an effect of the change of observer, as the species is generally declining in Sweden at the moment (SOF 2002). Most buntings seem to be on the decline with a negative trend in Yellowhammer, Ortolan Bunting, Reed Bunting, Lapland Bunting as well as Snow Bunting (Tab. 2).

NILS KJELLÉN
Ekologihuset
S-223 62 Lund

● **TABELL 4. STRÄCKET I FALSTERBO HÖSTEN 2003**

Sträcket i Falsterbo hösten 2003 uppdelat på dekader samt medel för perioden 1973-2002. The migration at Falsterbo in the autumn 2003 and mean 1973-2002.

Art/Species	Aug I	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Total Total	Medel Mean
Knölsvan	19	20	5	3	35	48	91	172	37	73	64	567	608
Mi sångsvan	0	0	0	0	0	0	0	26	18	8	29	81	154
Sångsvan	0	0	0	0	0	0	0	14	43	87	19	163	107
Sädgås	0	0	0	0	0	0	0	13	6	1	14	34	125
Spetsbergsgås	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	3
Bläsgås	0	0	0	0	0	0	0	198	60	16	1	275	236
Grågås	0	0	201	45	85	505	690	2774	760	135	92	5287	2066
Snögås	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Kanadagås	0	0	0	0	0	0	0	3	22	4	10	39	109
Vitkindad gås	0	0	0	150	235	695	1223	3565	950	262	0	7080	6964
Prutgås	0	0	0	0	39	2297	3269	458	13	0	0	6076	7526
Gravand	104	293	170	3	0	3	0	0	0	0	0	573	250
Bläsand	0	8	122	1190	1530	1690	2350	327	25	82	2	7326	5093
Snatterand	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	3	3
Kricka	77	155	464	64	36	149	17	9	0	0	0	971	692
Gräsand	0	0	3	0	0	0	0	10	15	6	0	34	355
Stjärtand	3	17	8	17	206	260	700	7	0	6	0	1224	539
Skedand	7	39	33	0	2	71	20	3	0	0	0	175	94
Vigg	0	2	0	0	0	7	59	7	7	88	8	178	422
Bergand	0	0	0	0	0	0	0	3	0	19	1	23	252
Ejder	3270	770	140	650	2110	10190	30220	16720	2310	3650	880	70910	92853
Praktejder	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	2	1
Alfågel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68	0	68	51
Sjöorre	1105	322	540	260	20	380	455	42	82	113	9	3328	2431
Svärta	3	6	3	11	25	20	59	7	3	33	3	173	187
Knipa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	10	15	395
Småskrake	0	0	0	0	24	124	255	30	30	35	40	538	1159
Storskrake	0	0	0	0	0	0	0	0	0	38	11	49	43
Smålom	0	1	4	8	2	71	144	256	8	44	5	543	230
Storlom	0	0	0	2	5	31	13	6	6	7	7	77	96
Vitnåbbad islom	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	1

● **TABELL 4. FORTS.**

Art/Species	Aug I	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Totalt	Medel
Svartnäbbad islom	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	1
Obest. islom	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
G. adamsii/immer	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gråhakedopping	0	5	5	3	0	2	11	4	0	1	0	31	5
Gråhäger	35	17	61	26	24	37	8	8	7	0	0	223	88
Svart stork	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Vit stork	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Bivråk	5	81	1837	403	557	193	2	0	0	0	0	3078	7633
Brun glada	1	0	2	4	4	6	0	2	0	0	0	19	7
M. milvus	29	3	4	7	189	795	74	263	63	9	9	1445	476
Havsörn	2	0	3	2	2	7	4	19	6	2	0	47	9
Brun kärrhök	122	112	265	174	193	78	25	3	1	0	0	973	536
Blå kärrhök	2	5	11	15	33	65	44	135	37	24	8	379	264
Stäpphök	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	6	1
Ängshök	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	3	8
Stängshök	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1
Duvhök	0	0	0	0	0	0	0	14	15	6	9	44	32
Sparvhök	283	656	3195	3982	4214	6163	2585	2088	451	859	267	24743	15897
Ormvråk	10	6	129	651	844	5308	552	6039	639	39	9	14226	13848
Fjällvråk	0	0	0	3	2	28	27	80	6	7	1	154	958
Mi. Skrikörn	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	4	3
St. skrikörn	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	3	1
Stäppörn	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1
Kungörn	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	5	2
Fiskgjuse	18	69	106	60	35	13	3	0	0	0	0	304	238
Tornfalk	27	64	77	186	352	170	46	24	6	1	0	953	459
Stenfalk	0	1	8	45	125	170	48	17	3	0	0	417	197
Lärkfalk	3	1	6	21	21	8	1	0	0	0	0	61	47
Jaktfalk	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Pilgrimsfalk	1	3	16	12	14	18	4	8	0	0	0	76	21
Trana	7	0	0	0	62	0	1	4	0	0	0	74	515
Strandskata	32	67	15	7	0	23	0	0	0	0	0	144	286
Skärfläcka	5	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	49
Mi. Strandpipare	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	3	3

● **TABELL 4. FORTS.**

Art/Species	Aug I	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Totalt	Medel
Småtärna	10	14	4	0	0	0	0	0	0	0	0	28	48
Svarttärna	2	5	4	4	3	0	0	0	0	0	0	18	36
Vivingad tärna	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Sillgrissla	0	0	0	1	0	4	35	21	11	1	3	92	270
Tordmule	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	42
Sillgrissla/tordmule U. aalge/A. torda	0	0	0	0	0	0	1	13	2	0	0	omr.	1
Tobisgrissla	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
Skogsduva	0	14	85	403	197	1038	961	1081	250	219	70	4318	7601
Ringduva	0	0	0	0	0	7400	22000	90856	16360	5720	2160	144496	210133
Turkduva	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	7	57
Turturduva	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Gök	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	4	3
Tornseglare	54	1753	1695	80	15	0	0	0	0	0	0	3597	7226
Större hackspett	0	0	0	0	0	4	0	2	0	0	0	6	17
Trädläarka	0	0	0	0	5	196	523	104	35	112	36	1011	1026
Sångläarka	0	0	0	0	3	54	265	481	112	159	16	1090	1375
Bergläarka	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	3	11
Backsvala	36	1078	449	740	303	25	15	1	0	0	0	2647	3549
Ladusvala	32	453	1391	13380	3371	2725	3459	291	17	0	0	25119	22208
Hussvala	71	812	896	6492	133	25	18	3	0	0	0	8450	5500
Större pipilärka	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	3	2
Fältpipilärka	0	2	6	4	3	0	0	0	0	0	0	15	31
Trädpipilärka	46	4987	5455	5941	1338	190	46	1	0	0	0	18004	19121
Ängspilärka	0	0	0	0	3349	1727	2609	418	137	408	184	8832	8205
Rödstrupig pipil.	0	0	0	3	9	1	1	0	0	0	0	14	64
Skärpipilärka	0	0	0	0	9	5	17	4	1	1	0	37	34
Gulärna	951	11508	16994	6084	1084	56	9	4	0	0	0	36690	38053
Forsärna	0	0	2	16	65	48	33	21	4	5	0	194	130
Sädesärna	0	0	41	217	476	201	49	10	4	1	0	999	1145
Sidensvans	0	0	0	0	0	0	0	0	295	957	1495	2747	424
Järnsparv	0	0	0	1	30	16	14	4	0	1	1	67	38
Björktrast	0	0	0	0	0	0	0	5	450	2660	330	3445	9130
Taitrast	0	0	0	0	0	27	23	0	0	0	0	50	1288
Rödvingetrast	0	0	0	0	0	0	0	550	0	43	0	593	4650

● **TABELL 4. FORTS.**

Art/Species	Aug I	Aug II	Aug III	Sep I	Sep II	Sep III	Okt I	Okt II	Okt III	Nov I	Nov II	Totalt	Medel
Dubbeltrast	0	0	0	0	0	8	36	211	79	4	0	338	309
Skäggenes	0	0	0	0	0	0	20	78	11	27	0	136	7
Stjårtmes	0	0	0	0	0	0	19	6	8	0	0	33	8
Svartmes	0	0	0	0	25	630	95	121	5	4	0	880	777
Blåmes	0	0	0	0	3650	39800	26000	11908	670	320	0	82348	17549
Talgoxe	0	0	0	0	11	250	715	489	36	4	0	1505	486
Pungmes	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Varfågel	0	0	0	0	0	0	1	1	3	5	0	10	18
Nötkräka	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0	0	10	165
Kaja	0	0	0	0	0	50	2215	16859	9449	3264	590	32427	32388
Råka	0	0	0	0	0	0	196	2093	2103	833	311	5540	7196
Kräka	0	0	0	0	0	0	12	405	383	73	39	912	4286
Stare	1060	4410	2200	270	180	2246	2946	3942	4072	5232	680	27238	124056
Bo/bergfink	0	0	0	6890	104645	287330	204440	25350	7314	13045	2070	651084	730845
Gulhämpling	0	0	0	0	0	0	1	4	5	2	0	12	5
Grönfink	0	0	0	0	0	0	2316	3280	12214	25185	12190	55185	31867
Steglits	0	0	0	0	12	266	605	218	462	1314	434	3311	1097
Grönsiska	0	12	67	2895	9661	19643	11849	583	1161	1457	1210	48538	25901
Hämpling	0	0	0	0	413	2476	7413	1146	557	592	54	12651	24377
Vinterhämpling	0	0	0	0	0	0	5	154	252	432	379	1222	2061
Gråsiska	0	0	0	0	0	6	20	47	183	247	443	946	1196
Mindre korsnäbb	179	227	147	9	43	0	2	0	0	2	0	609	1909
Störe korsnäbb	0	0	0	0	0	0	0	34	15	12	99	160	600
Rosenfink	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	4	4
Domherre	0	0	0	0	0	0	0	18	37	132	26	213	769
Stenkäck	0	0	0	0	0	9	7	12	8	1	3	40	3
Lappsparv	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	4	15
Snösparv	0	0	0	0	0	0	0	0	14	16	14	44	159
Gulsparv	0	0	0	0	0	0	17	72	1020	720	304	2133	2904
Ortolansparv	0	2	7	0	0	0	0	0	0	0	0	9	43
Sävspurv	0	0	0	7	68	134	374	109	18	14	0	724	1192
Summa	11802	36054	42510	53316	140699	398187	333291	195125	63586	69304	25158	1369032	1536417